

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**MILLENNIUM
CHALLENGE
CORPORATION**
REDUCING POVERTY THROUGH GROWTH

Academy for Educational Development

Strengthening Civil Society Monitoring Capacity in Moldova

Centrul Independent de Jurnalism

Reflectarea fenomenului corupției în mass-media

Raport trimestrial de monitorizare
Ianuarie - Martie 2008

Programul Consolidarea Capacității de Monitorizare a Societății Civile din Moldova (CCMSCM) este finanțat de Guvernul SUA prin intermediul Corporației Provocările Mileniului și administrat de Agenția SUA pentru Dezvoltare (USAID). CCMSCM este implementat de Academia pentru Dezvoltare Educațională (AED), o organizație americană, cu suportul tehnic din partea Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX).

DESCRIERE GENERALĂ

Acest raport evaluează modul în care mass-media din Moldova reflectă subiectele legate de corupție și gestionarea incorectă a fondurilor publice, precum și măsurile anticorupție întreprinse de guvern, politicieni și organizații neguvernamentale. Sunt examinate toate materialele ce vizează corupția în general, cazuri concrete de corupție, acuzații de corupție lansate de diferiți actori, gestionarea incorectă a fondurilor publice, precum și programele anticorupție. Sunt monitorizate 15 mijloace de informare în masă reprezentând instituții publice și private¹.

În total, în perioada 1 ianuarie – 31 martie 2008 cele 15 mass-media supuse monitorizării în cadrul proiectului au publicat 950 materiale de presă care au abordat subiecte legate de tematica corupției. Dintre acestea, 272 au fost publicate în presa scrisă și 678 de materiale și emisiuni au fost difuzate de presa electronică.

Rezultatele monitorizării celor 15 mijloace de informare în masă în perioada 1 ianuarie – 31 martie 2008 relevă că:

- O mare parte din cele 950 de materiale relevante s-au referit la afirmații/acuzații de corupție la adresa diferiților demnitari și politicieni (35%) și la programele anticorupție (20%). În 156 de cazuri (aproximativ 16%), subiectul central al materialelor de presă l-a constituit gestionarea incorectă a fondurilor publice, iar alte 152 de materiale (16%) s-au referit la corupție în general. Cazurile concrete de corupție au fost abordate în 121 de materiale, ceea ce constituie doar 13% din numărul total al materialelor.
- De cele mai dese ori, materialele relevante au vizat administrația publică centrală în contextul corupției în general și al gestionării incorecte a banilor publici; administrația publică locală, care în majoritatea cazurilor a fost menționată în contextul gestionării incorecte a fondurilor publice, și partidele politice, altele decât Partidul Comuniștilor - în materiale ce conțineau afirmații/acuzații de corupție.
- A crescut rata știrilor ce s-au axat integral pe subiecte legate de corupție, numărul acestora constituind 548 (64%). Cel mai mare număr de materiale care au avut corupția ca subiect primar au fost difuzate de Pro TV și EU TV (70% și, respectiv, 66% din numărul total de 91 și 102 de știri difuzate de aceste posturi). Restul știrilor s-au referit la corupție în contextul altor subiecte (20%) sau au menționat fenomenul corupției printre altele (16%).
- A crescut numărul anchetelor reportericești în presa scrisă, în total fiind înregistrate șapte materiale de acest gen, față de trei publicate în primul trimestru de monitorizare. Totuși, numărul investigațiilor jurnalistice rămâne în continuare mic, acesta fiind genul jurnalistic la care, de regulă, recurg doar câteva din ziarele monitorizate: *Ziarul de gardă*, *Jurnal de Chișinău* și *Timpul de dimineață*.
- În premieră, în presa electronică au fost înregistrate șapte emisiuni de opinie axate integral pe subiectele ce corespund tematicii prezentului studiu. Patru din acestea au fost puse pe post de EU TV și câte una de Pro TV, Moldova 1 și Vocea Basarabiei.
- Majoritatea materialelor controversate care au reflectat subiecte legate de corupție (52%) au prezentat poziția tuturor părților implicate în conflict. Totuși, atunci când au fost citate ambele părți, acestora nu întotdeauna li s-a oferit spațiu egal pentru a-și expune punctul de vedere.

¹ Detalii privind obiectivele proiectului, criteriile de selectare a mass-media și categoriile măsurate pot fi găsite în anexă.

- În marea majoritate a cazurilor (80%), știrile și analizele s-au bazat pe informațiile oferite de surse oficiale, fără a oferi detalii suplimentare ce ar fi plasat informația în context. Doar 17% din materiale au urmărit evoluția subiectelor abordate anterior.
- Programele anticorupție implementate de autorități sau de organizații neguvernamentale cu sprijinul organismelor internaționale au fost prezentate fără prea multe detalii. Acestea s-au redus în mare parte la relatări de la ședințe ale reprezentanților autorităților centrale, conferințe, declarații pentru presă sau alte evenimente.
- La postul public Moldova 1 au prevalat materialele cu privire la afirmații/acuzații de corupție (33% din 105 materiale), iar la Radio Moldova – materialele care s-au referit la programe anticorupție (46% din 94). Și Moldova 1, și Radio Moldova au avut un număr mare de materiale care au vizat corupția în general - materiale ce au mediatizat activitatea Guvernului (25 și 23, respectiv).

Afirmațiile/acuzațiile de corupție au constituit subiectul majorității covârșitoare a articolelor analizate în ianuarie-martie 2008, cele mai relevante fiind acele care îi acuză de corupție pe polițiști, magistrați, demnitarii de stat și pe politicieni. Astfel, presupuse cazuri de corupție în care sunt implicați polițiști au fost reflectate mai des în *Ziarul de gardă* (vezi „Flagrant cu polițiști la libertate”, 14 februarie, „Prunc nenăscut, omorât „în flagrant”, 21 februarie) și în *Jurnal de Chișinău* („Dă de ceai la băieți!”, 22 februarie, „Polițiștii bătauși sunt avansați în post”, 29 februarie). De asemenea, presa a lansat acuzații de corupție la adresa magistraților („Escroaca de milioane, eliberată?”, *Jurnal de Chișinău*, 29 ianuarie, „Dosarul Eugenia Duca ar putea costa RM 3 mil. de euro”, *Jurnal de Chișinău*, 25 martie).

Deși în prima parte a trimestrului II numărul materialelor ce conțineau afirmații sau acuzații de corupție era în descreștere, spre sfârșitul acestuia numărul lor a crescut brusc, în mare parte din cauza reflectării pe larg a acuzațiilor reciproce de corupție, inclusiv de corupere politică, pe care și le-au adus Partidul Popular Creștin-Democrat (PPCD) și Partidul Liberal Democrat din Moldova. Reprezentanții PPCD au declarat că liderul PLDM ar corupe membrii altor partide, plătindu-i pentru ca aceștia să adere la PLDM. PPCD a solicitat organelor de drept să verifice sursele de finanțare ale PLDM (vezi „Mașina de vot” a ignorat toate propunerile opoziției”, *Timpul de dimineată*, 29 februarie; „PPCD nu încapă de PLDM”, *Jurnal de Chișinău*, 29 februarie; „Roșca (Diacov) – Filat: atac la baionetă”, *Timpul de dimineată*, 3 martie; „Fosta conducere a PPCD din Telenești respinge acuzațiile liderilor partidului”, *Jurnal de Chișinău*, 4 martie; „Scandal în Parlament”, *Ziarul de gardă*, 6 martie; „Săptămâna neagră a PPCD”, *Jurnal de Chișinău*, 7 martie; „Кто больше украл?”, *SP*, 12 martie; Radio Moldova - 5-7 martie; Euro TV - 7, 10, 13, 20, 27, 28 martie; NIT - 7, 13, 20, 25, 27, 28 martie; Antena C - 6, 20, 22, 29 martie; M1 - 7, 10, 13, 15, 20, 27, 29 martie; Vocea Basarabiei - 4, 6, 21, 28, 30 martie; Pro TV - 6, 27, 28 martie).

Printre cele mai mediatizate subiecte care au vizat **cazuri concrete de corupție** au fost reținerea sub acuzații de estorcare și luare de mită a unor funcționari de diferit rang: un colaborator al Inspectoratului Fiscal Ciocana („5 ani de pușcărie pentru 100 de dolari”, *Moldova suverană*, 25 ianuarie; „7 ani de pușcărie pentru 100 de dolari”, *Jurnal de Chișinău*, 31 ianuarie, p.23, Moldova 1, 24 ianuarie; EU TV, 24 ianuarie); rectorul Institutului nistean de economie și drept din Bălți („Rectorul unui institut este bănuț de luare de mită”, *Moldova suverană*, 7 martie; „Пектор попался на взятке”, *SP*, 12 martie; EU TV, 6 martie); o șefă de secție din cadrul Ministerului Justiției care, potrivit organelor de drept, ar fi luat mită pentru a elibera o persoană de obligativitatea muncii neremunerate în folosul comunității (EU TV - 5 februarie; NIT - 5 februarie; Moldova 1 - 5 februarie).

De asemenea, articolele privind cazurile concrete de corupție s-au referit la intentarea dosarelor penale pentru presupuse acte de corupție unor foști sau actuali demnitari din administrația centrală și conducători ai administrațiilor locale. Este vorba de Nicolae Andronic, liderul Partidului Popular Republican (PPR), bănuț de deturnare de fonduri în timpul exercitării mandatului de prim-viceprim-ministru (1999) (vezi „Nicolae Andronic, reținut de poliție”, *Jurnal de Chișinău*, 12 februarie; „Liderul

PPR va sesiza CEDO”, *Timpul de dimineață*, 14 februarie); Constantin Mihăilescu, ministrul Ecologiei, demis, potrivit presei, pentru abuz în serviciu și implicare în deturnare de fonduri („Ex-ministrul Mihăilescu mai știe ceva...”, *Timpul de dimineață*, 28 februarie).

Un caz de răsunet, care a fost reflectat în mod diferit de mass-media monitorizate, a vizat capturarea unui lot impunător de droguri (în jur de 200 kg de heroină în valoare totală de aproximativ 10 mln euro) ce provenea din Afganistan și urma să ajungă în una din țările europene. Presa monitorizată a reflectat cazul ca pe o operațiune de succes întreprinsă de organele de drept în vederea anihilării traficului de droguri. La scurt timp, însă, presa străină a informat că în acest caz ar fi implicați înalți demnitari din cadrul Ministerului de Interne, care ar fi acordat protecție traficantilor, asigurând securitatea transportului pe teritoriul republicii. Ulterior, trei ofițeri din cadrul MAI au fost arestați, însă mass-media supuse monitorizării, cu mici excepții, nu au revenit cu detalii despre acest caz de corupție. Doar Pro TV a avut materiale despre arestul celor trei angajați ai MAI și despre intenția avocatului acestora de a ataca decizia de a-i pune pe aceștia sub arest (Pro TV - 29, 31 martie). NIT și EU TV au difuzat știri în care MAI dezmințea informația potrivit căreia fostul ministrul Papuc s-ar afla în arest la domiciliu în legătură cu acest caz (31 martie).

Cele mai sugestive articole la tema **gestionării incorecte a fondurilor publice** au semnalat gestionarea frauduloasă a banilor publici la procurarea și întreținerea mașinilor de serviciu pentru demnitari („Milioane pentru mașinile demnitarilor”, *Jurnal de Chișinău*, 18 ianuarie; „Afacerea Skoda. Luxul în țara sărăciei. Episodul III”, *Timpul de dimineață*, 8 februarie), precum și despre alocarea pe criterii politice a surselor din bugetul de stat către autoritățile publice locale („Bani publici ca premiu pentru loialitate”, *Timpul de dimineață*, 4 martie; „Bani publici în Bașcalia”, *Ziarul de gardă*, 6 martie; „Milioane pentru baștina lui Tarlev”, *Jurnal de Chișinău*, 4 martie; Pro TV, 4 martie). De asemenea, în vizorul presei s-au aflat abuzurile și încălcările comise de autoritățile centrale și locale (vezi, de exemplu, „Ilegalități financiare la Curtea Supremă de Justiție”, *Jurnal de Chișinău*, 1 februarie; „От заката до отката?”, *SP*, 5 martie, „Corupție pe timp de secetă”, *Ziarul de gardă*, p. 5, „Plimbări prezidențiale pe bani publici”, *Timpul de dimineață*, 12 martie, Vocea Basarabiei - „Puncte de reflecție”, 9 ianuarie, 10 ianuarie etc.).

Programele anticorupție, adică activitățile guvernului, precum și ale organizațiilor neguvernamentale locale și internaționale de combatere a corupției, au fost prezente, în primul rând, prin știrile și comentariile despre modificarea legislației privind răspunderea penală a judecătorilor („Nivelul de independență a judecătorilor va sădea”, *Timpul de dimineață*, 14 februarie; „Parlamentul a adoptat modificări la legea cu privire la statutul judecătorului”, *Moldova suverană*, 22 februarie; „Legea care va limita independența judecătorilor”, *Jurnal de Chișinău*, 22 februarie; Moldova 1, 21 februarie; Radio Moldova, 21 februarie; NIT, 21 februarie). Subiectul care a nimerit de cele mai multe ori în vizorul presei electronice în contextul programelor anticorupție s-a referit la anunțul privind monitorizarea de către Alianța Anticorupție a eforturilor de reducere și combatere a corupției în sistemul judecătoresc, serviciul vamal, serviciul fiscal, Ministerul de Interne, sectorul sănătății și Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupție (vezi „Lupta cu corupția va fi monitorizată”, *Timpul de dimineață*, 24 ianuarie; „С помощью неправительственных организаций”, *Nezavisimaia Moldova*, 24 ianuarie; buletinele de știri de la Antena C, 24 ianuarie; Euro TV, 23 ianuarie; Radio Moldova, 23 ianuarie; Vocea Basarabiei - 23 ianuarie).

De asemenea, presa a reflectat campania „Avere la vedere”, inițiată de Asociația Presei Independente (API) și Alianța Anticorupție, prin care demnitarilor și funcționarilor publici li s-a propus să-și facă publice declarațiile de avere și proprietate (vezi „Averea funcționarilor la vedere”, *Jurnal de Chișinău*, 5 februarie; „Avere la vedere”, *Ziarul de gardă*, 7 februarie; „Averea de la vedere și de la... nevedere”, *Timpul de dimineață*, 19 februarie; „Averea e la vedere numai pentru 2007”, *Jurnal de Chișinău*, 26 februarie; Moldova 1 - 15 februarie; Antena C - 16 februarie; Pro TV - 9, 17, 23 februarie; Vocea Basarabiei - 8, 15, 28 februarie, 6, 13, 20 martie; Radio Moldova - 13 martie).

În ianuarie și februarie 2008, în ziarele Jurnal de Chișinău și SP au fost inserate două ediții ale suplimentului anticorupție „Obiectiv” (4 pagini A3), editat de Asociația Presei Independente (API), întreg conținutul căruia abordează diferite aspecte ale luptei cu corupția.

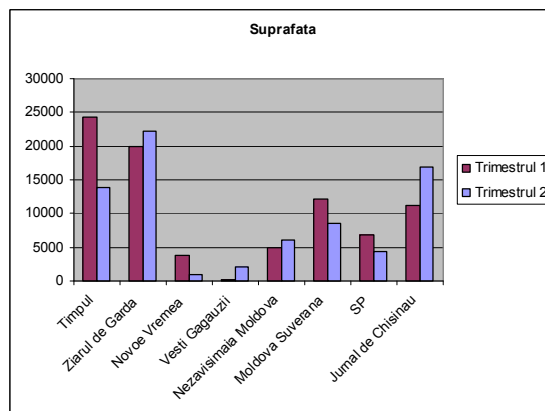
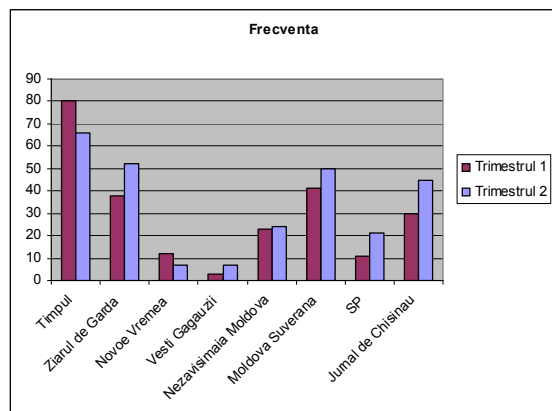
La capitolul **acces la informație**, la 22 februarie Vocea Basarabiei a difuzat declarația unui grup de organizații neguvernamentale privind limitarea accesului la informație. Drept exemple au fost aduse cazul în care unui jurnalist de la *Moldavskie vedomosti* i-a fost interzis accesul la întâlnirea din 15 februarie a Comisarului european pentru relații externe și de vecinătate cu studenții de la Universitatea de Stat din Moldova și cazul unei jurnaliste de la ziarul *Timpul de dimineață* care, la 20 februarie 2008, a fost forțată să plece de la o întâlnire a premierului Tarlev cu angajați ai Bazei auto a Aparatului Guvernului. Ultimul caz a fost semnalat și de *Timpul de dimineață* („Culmea transparenței, 20 februarie). În materialul intitulat „În Bulgaria la vânătoare?”, din 29 ianuarie, cotidianul *Timpul de dimineață* semnalează imposibilitatea de a obține accesul la informația care ține de vizita președintelui Voronin în Bulgaria. *Ziarul de gardă* notează în investigațiile „În serviciul statului, partidului și al familiei” din 20 martie și „Fosta conducere comunistă a plătit 20 de prețuri pentru pagina web”, din 27 martie despre accesul limitat la informații de interes public, același lucru fiind semnalat și de Jurnal de Chișinău în investigația „Cîinii latră, Caravela trece” din 21 martie.

ANALIZA GENERALĂ A DATELOR

Presa scrisă

Frecvența și suprafața: În ianuarie-martie 2008, cele 8 ziare monitorizate au publicat 272 materiale de presă care au vizat corupția, inclusiv 61 materiale în ianuarie, 107 în februarie și 104 în martie. În comparație cu trimestrul precedent, în ziarele monitorizate s-a înregistrat o creștere cu 14% a numărului de articole la tema corupției. În schimb, suprafața totală afectată articolelor la tema corupției în cel de-al doilea trimestru de monitorizare (74777 cm²) s-a micșorat cu circa 11% față de trimestrul precedent.

Diagramele 1 și 2: Frecvența (nr. de articole) și suprafața (cm²) materialelor despre corupție în ziarele monitorizate. Trimestrul 1 de monitorizare: octombrie-decembrie 2007 și trimestrul 2: ianuarie-martie 2008

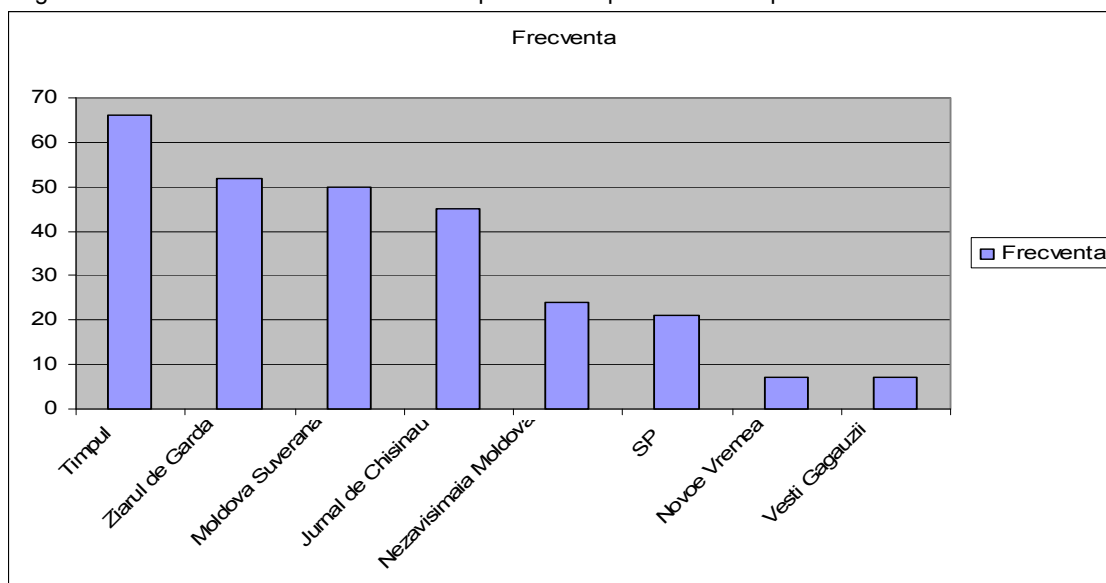

În perioada ianuarie-martie 2008, cele mai multe materiale jurnalistice relevante au apărut în cotidianul *Timpul de dimineață* (66), urmat de săptămânalul *Ziarul de gardă* (52), de publicația care apare de 4 ori pe săptămână *Moldova suverană* (50) și de ziarul cu 3 apariții săptămânale *Jurnal de Chișinău* (45).

Cel mai mult spațiu au afectat materialele relevante *Ziarul de gardă* (22256 cm²), *Jurnal de Chișinău* (16837 cm²) și *Timpul de dimineață* (13819 cm²), iar cea mai mică suprafață a fost alocată articolelor relevante de *Novoe vremea* (890 cm²). Raportând suprafața totală a articolelor tematice publicate la numărul edițiilor apărute, vom constata că *Ziarul de gardă* rămâne a fi publicația care acordă cea mai mare atenție tematicii luptei cu corupția. Astfel, în primul trimestru al anului 2008, în fiecare ediție, ziarul a alocat subiectelor legate de corupție, în medie, câte 1855 cm², acest indicator fiind în creștere cu 500 cm² față de primul trimestru de monitorizare. Urmează

Jurnal de Chișinău cu 495 cm², *SP* cu 360 cm² și *Timpul de dimineață* cu 242 cm² per ediție. La capătul opus se situează *Novoe vremea* cu 81 cm² per ediție. *Vesti Gagauzii* și *Moldova suverană* au alocat subiectelor legate de corupție, în medie, câte 185 cm² per ediție, iar *Nezavisimaia Moldova* – 131 cm² per ediție.

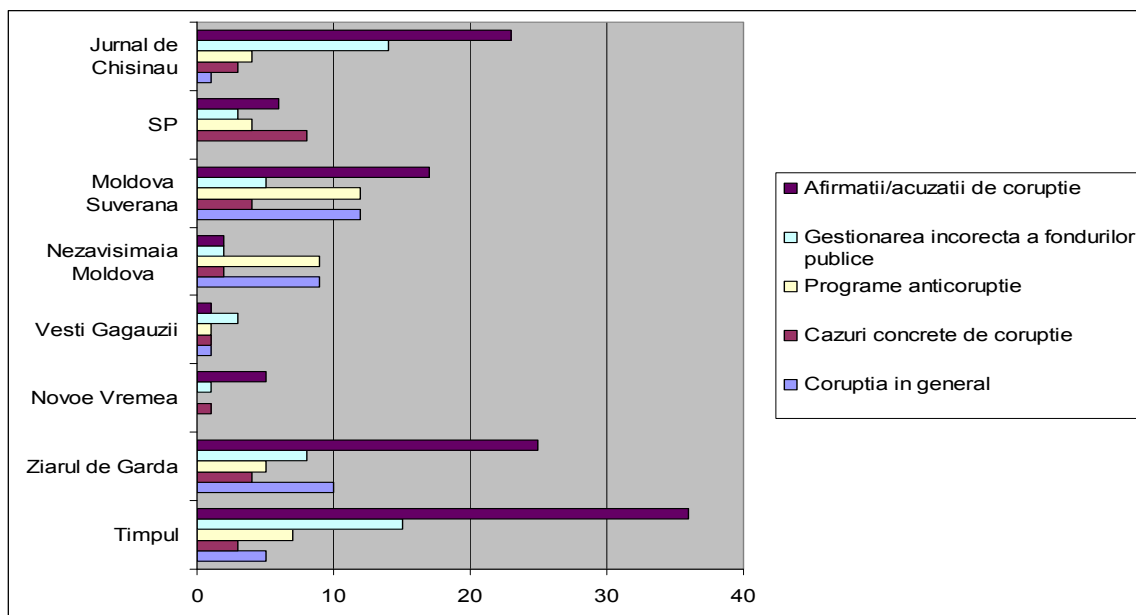
Diagrama 3: Numărul de materiale relevante publicate în presa scrisă în perioada 1 ianuarie-31 martie 2008

Teme: În perioada de referință, cele mai multe articole tematice au vizat afirmații de corupție, făcute de diferite persoane, inclusiv de funcționari publici de rang înalt, sau acuzații de corupție la adresa acestora (115 materiale), gestionarea incorectă a fondurilor publice (51), strategiile și programele anticorupție (42) și corupția în general (38). Publicațiile analizate au avut doar 26 materiale ce reflectau cazuri concrete de corupție, ceea ce reprezintă 9,5% din numărul total al materialelor relevante (vezi diagrama 4).

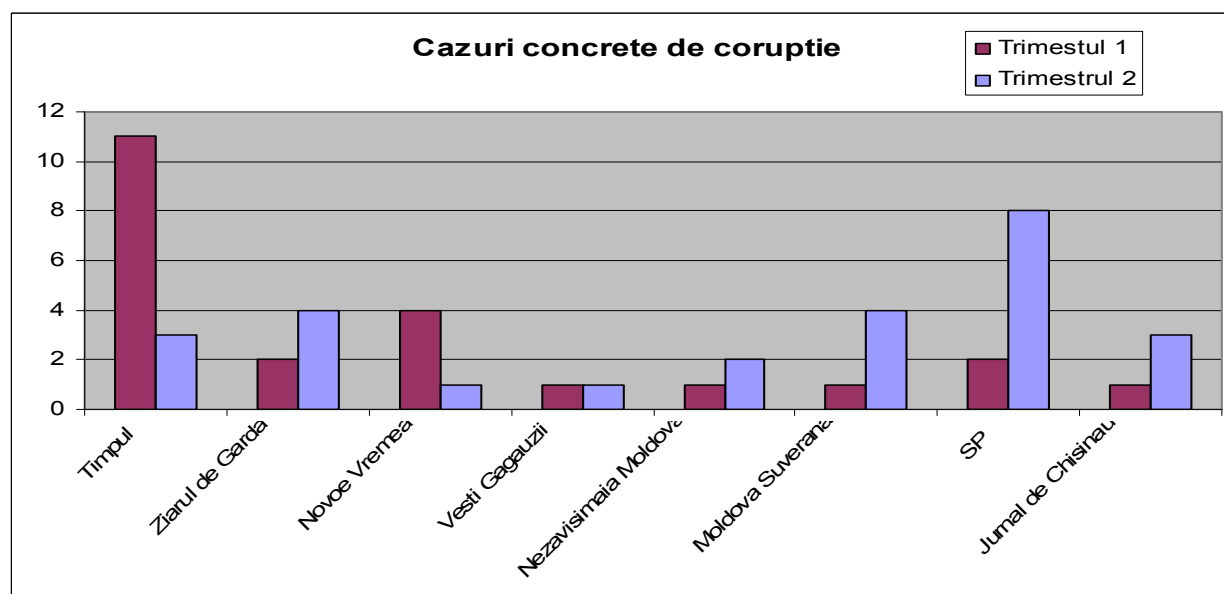
Cele mai multe articole conținând afirmații și/sau acuzații de corupție (36) au fost publicate în ziarul *Timpul de dimineață*, urmat de *Ziarul de gardă* (25), *Jurnal de Chișinău* (23) și *Moldova suverană* (17). Cea mai mare parte a materialelor referitoare la utilizarea incorectă/ilegală a fondurilor publice au apărut în *Timpul de dimineață* (15), *Jurnal de Chișinău* (14) și *Ziarul de gardă* (8). *Moldova suverană* este lider al trimestrului în ce privește materialele de presă care au scris despre corupție în general (12 articole), urmată de *Ziarul de gardă* și *Nezavisimaia Moldova* (10 și 9 articole, respectiv).

Diagrama 4. Abordarea temelor în presa scrisă monitorizată în perioada 1 ianuarie-31 martie 2008

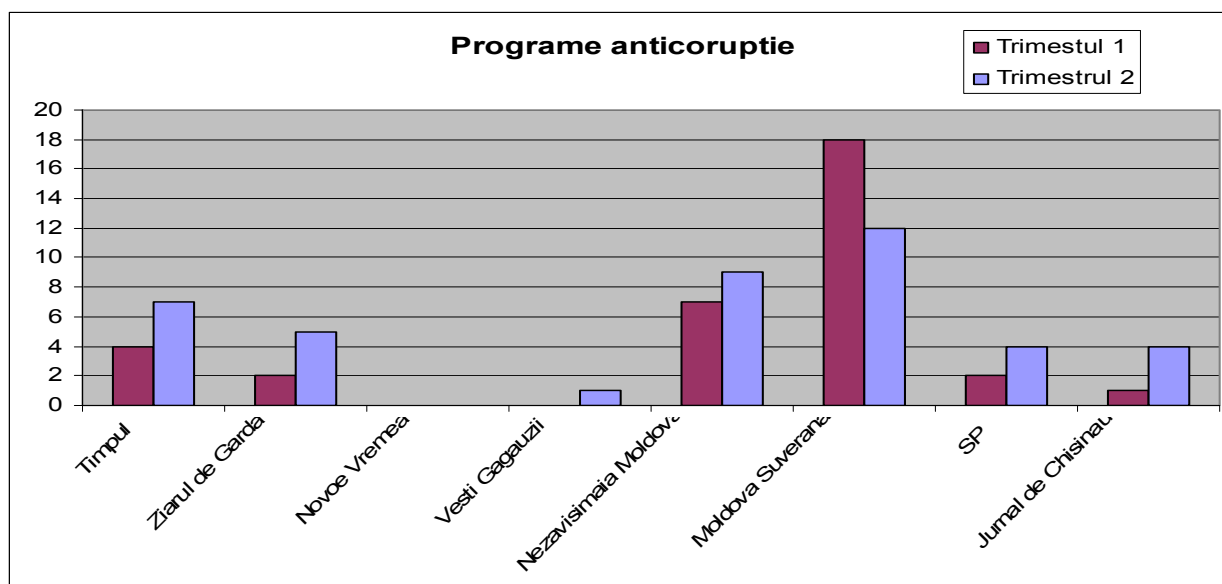
Cele opt ziare monitorizate au publicat în total 26 materiale privind cazuri pe marginea cărora au fost intentate dosare penale (*cazuri concrete de corupție*), dintre care 8 au apărut în *SP*, câte 4 în *Ziarul de gardă* și *Moldova suverană*, câte 3 – în *Jurnal de Chișinău* și *Timpul de dimineață*. În comparație cu trimestrul precedent, se atestă o mică creștere în abordarea acestei teme în presa scrisă.

Diagrama 5. Numărul articolelor care au prezentat cazuri concrete de corupție;
Trimestrul 1 de monitorizare: octombrie-decembrie 2007 și trimestrul 2: ianuarie-martie 2008

În perioada ianuarie-martie 2008 s-a înregistrat o creștere cu 23% a numărului de articole care au prezentat programele anticorupție ale structurilor guvernamentale și ale societății civile (de la 34 la 42 de articole). Chiar dacă a scris mai puține articole la această temă decât în octombrie-decembrie 2007, ziarul *Moldova suverană* înregistrează în continuare cele mai multe articole pozitive și neutre de prezentare a eforturilor anticorupție ale guvernului, fiind urmat de *Nezavisimaia Moldova*.

Diagrama 6: Numărul articolelor care au prezentat programele anticorupție;
Trimestrul 1 de monitorizare: octombrie-decembrie 2007 și trimestrul 2: ianuarie-martie 2008

Amplasarea materialelor/accentul: Amplasarea materialelor în mass-media scrise și în buletinele de știri servește drept indicator al importanței subiectelor reflectate. Începând un buletin cu o anumită știre sau plasând-o pe prima pagină, mass-media indică asupra importanței pe care o atribuie subiectului respectiv. În general, în perioada ianuarie-martie 2008, subiectelor relevante nu li s-a acordat prea multă importanță, materialele fiind plasate preponderent (78%) în paginile interioare ale ziarelor.

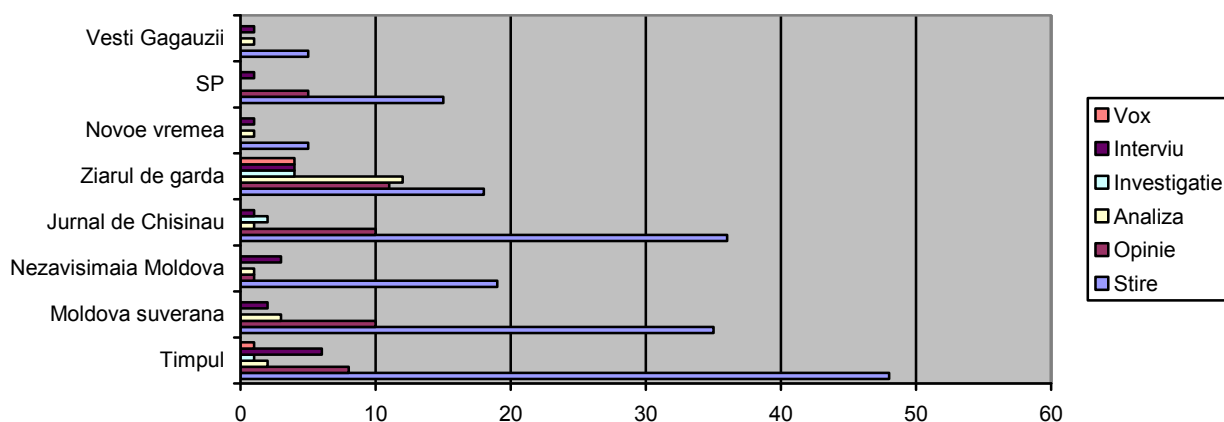
Din totalul de 272 de materiale de presă care au constituit subiectul monitorizării în această perioadă, doar 58 de articole au fost publicate sau au început în pagina întâi. Ca și în trimestrul precedent, *Moldova suverană* este ziarul cu cele mai multe articole care fac referire la corupție plasate pe pagina întâi (18), însă aceste materiale prezintă, de regulă, întrevederile înalților demnitari de stat din R. Moldova cu oficiali din străinătate în cadrul cărora se vorbește despre corupție printre altele sau sunt reflectate unele succese înregistrate de autorități în diminuarea fenomenului corupției (vezi, de exemplu, „Întrevederi europene la nivel înalt”, 15 ianuarie, p.1, „Dacă va continua calea reformelor, Moldova se va apropia tot mai mult de valorile comune europene”, 16 ianuarie, p.1 „Moldova-Ungaria, colaborare strânsă în diverse domenii”, 15 februarie, p.1. „Trebuie să continuăm reformele de modernizare și europenizare”, 7 martie, p.1, „Moldova este un stat puternic și stabil”, 12 martie, p.1). Săptămânalul *Ziarul de gardă* a plasat sau a început în pagina întâi 14 articole care ating fenomenul corupției (vezi, de exemplu, „Combaterea corupției în Moldova: nivel redus”, 31 ianuarie, p.1, „O justiție coruptă nu mai este justiție”, 14 februarie, p.1, „Banii publici în Bașcalia”, 6 martie, p.1, „În serviciul statului, partidului și al familiei”, 20 martie, p.1), iar cotidianul *Timpul de dimineață* – 12 materiale relevante, între care „Guleai prezidențial din bani publici”, 20 februarie, p.1, „Moldova e bolnavă de corupție”, 25 februarie, p.1, „Capul lui Ghimpu”, 4 martie, p.1, „Plimbări prezidențiale pe bani publici”, 12 martie, p.1.

Accent. Majoritatea articolelor publicate în primul trimestru al anului 2008 care corespund tematicii monitorizării (60% din 272) s-au referit direct la corupție și combaterea acestui fenomen. Cele mai multe articole despre corupție cu accent primar au publicat *SP* (80% din cele 21 de materiale publicate în perioada de referință), *Ziarul de gardă* (77% din totalul de 52 materiale relevante din acest ziar), *Jurnal de Chișinău* (75% din 45 materiale) și *Timpul de dimineață* (58% din 66 materiale). Ziarele *Nezașisimaia Moldova* și *Moldova suverană* au publicat cele mai multe articole în care fenomenul corupției a fost doar menționat (41% din 24 materiale și, respectiv, 24% din 50 materiale).

Genul și tipul materialelor: Mass-media monitorizate au recurs la diverse genuri jurnalistice pentru a scrie despre corupție, știrile deținând întâietatea, acestea fiind urmate de materiale de opinie, articole de analiză și interviuri. În perioada ianuarie-martie 2008, genul de presă, utilizat cel mai rar în raport cu tema corupției a fost Vox populi. Astfel, 181 din cele 272 de materiale relevante

(peste 66%) publicate de cele opt ziare analizate au fost știri. Ziarele au mai publicat 40 editoriale/articole de opinie, 20 articole/studii de analiză, 19 interviuri și 5 vox populi care au abordat, într-un fel sau altul, fenomenul corupției.

Diagrama 7. Genul materialelor publicate de cele 8 ziare monitorizate în perioada ianuarie – martie 2008.

În ianuarie-martie 2008, în ziarele supuse monitorizării au fost publicate șapte anchete reportericești mai mult sau mai puțin documentate, față de trei publicate în trimestrul precedent. Patru dintre investigații au fost publicate de *Ziarul de gardă* și au vizat corupția în poliție („La Comisariatul General de Poliție, corupție sub formă de ajutoare financiare”, 7 februarie, p.3); fenomenul utilizării în scopuri personale a mașinilor de serviciu de către demnitarii comuniști („În serviciul statului, partidului și al familiei”, 20 martie, p.1), abaterile înregistrate în distribuirea ajutoarelor umanitare trimise de peste hotare pentru eliminarea consecințelor secetei („Corupție pe timp de secetă”, 20 martie, p. 5) și achitarea de către fosta conducere a primăriei municipiului Chișinău a unor sume exagerat de mari pentru noua pagină web a primăriei („Fosta conducere comunistă a plătit 20 de prețuri pentru pagina web”, 27 martie, p.3). Cele două investigații publicate de *Jurnal de Chișinău* au relatat despre prejudicierea bugetului public prin semnarea de către Guvernul RM a unui contract dezavantajos cu o firmă belgiană care va construi noul stadion republican („Darul de milioane”, 21 martie, p.1) și prin finanțarea din fondul de rezervă al Guvernului a acțiunii „Caravela culturii” – articolul „Câinii latră, Caravela trece”, 21 martie, p.4). În primul trimestru al anului 2008, *Timpul de dimineață* a continuat investigația despre încălcările admise la achiziționarea de către Guvern a 15 autoturisme „Skoda” („Afacerea Skoda. Luxul în țara sărăciei. Episodul III”, 8 februarie, p.8).

Reticența jurnaliștilor față de genul de investigație jurnalistică ar putea avea mai multe explicații, inclusiv necesitatea de a depune eforturi suplimentare considerabile pentru a investiga un act de corupție; experiența și greutățile întâmpinate anterior, inclusiv barierele în calea accesului la informație; remunerarea proastă pentru investigațiile jurnalistice; senzația de inutilitate a investigațiilor în situația în care funcționarii corupți nu sunt pedepsiți; riscurile la care se expun jurnaliștii de investigații și lipsa protecției legale a acestora, politica editorială a ziarelor care inhibă dorința jurnaliștilor de a face investigații etc.

Tipul. Continuarea unor subiecte abordate anterior contribuie la o mai bună reflectare a fenomenului abordat și la o mai bună înțelegere a subiectului de către audiență. Astfel, audiența este ținută la curent cu evoluția subiectelor de interes public. În ianuarie-martie 2008, a cincia parte din materialele analizate au continuat subiectele abordate anterior. În 55 de cazuri, autorii au revenit la subiecte mai vechi, prezentând detalii și informații noi despre derularea evenimentelor. Cele mai multe follow-up-uri au apărut în *Timpul de dimineață* (22 din numărul total de 66 materiale relevante) și *Jurnal de Chișinău* (14 din 45), iar cele mai puține – în *Vesti Gagauzii* (un singur articol tematic a continuat un subiect tratat anterior). Astfel, *Timpul de dimineață* a revenit cu detalii în legătură cu vizita președintelui Voronin în Bulgaria („În Bulgaria la vânătoare?”, 29 ianuarie, p.3, „Televiziunile lui Voronin dezinformează”, 30 ianuarie, p.3), iar *Jurnal de Chișinău* a urmărit subiectul privind construcția stadionului republican, potrivit căruia, în urma contractelor semnate, o firmă străină va avea profituri, iar bugetul de stat va fi prejudiciat (vezi știrile intitulate

„Afacerea Stadionul”, 11 martie, p.1, „Stadionul republican – printre blocuri locative”, 18 martie, p.9 și investigația jurnalistică „Darul de milioane”, din 21 martie, p.1). Majoritatea ziarelor monitorizate au revenit cu detalii privind acuzațiile de corupție la adresa PLDM și replicile din partea celor acuzați, care au fost reflectate într-o serie de materiale publicate în cursul lunilor februarie și martie.

Separarea faptelor de opinii: În aproximativ 80 la sută din materialele la tema corupției, faptele au fost descrise neutru, fără a lăsa să se întrezărească opinia personală a autorului. În celelalte cazuri, în articole au fost incluse, pe lângă descrierea faptelor, și anumite aprecieri sau părerea personală a autorului vizavi de evenimentele/personajele descrise.

Toate ziarele monitorizate au inserat mai multe sau mai puține știri și analize în care jurnaliștii și-au dat cu părerea într-un subiect sau altul. Săptămânalele *Vesti Gaguzii* și *Novoe vremea* au avut cea mai mare rată de materiale (83%) în care faptele nu au fost separate de opinie (vezi, de exemplu, „Когда же для *second hand* наступит *happy end*?”, *Vesti Gagauzii*, 1 februarie, p.4, „Закон надо исполнять”, *Vesti Gagauzii*, 1 februarie, p.2, „Кто пострадал за взятки”, *Vesti Gagauzii*, 15 februarie, p.4, „Ставка на землю”, *Novoe Vremea*, 22 februarie, p.5, „Час суда, обвиняется государство”, *Novoe Vremea*, 1 februarie, p.2, „Попытка подкупа”, *Novoe Vremea*, 7 martie, p.4).

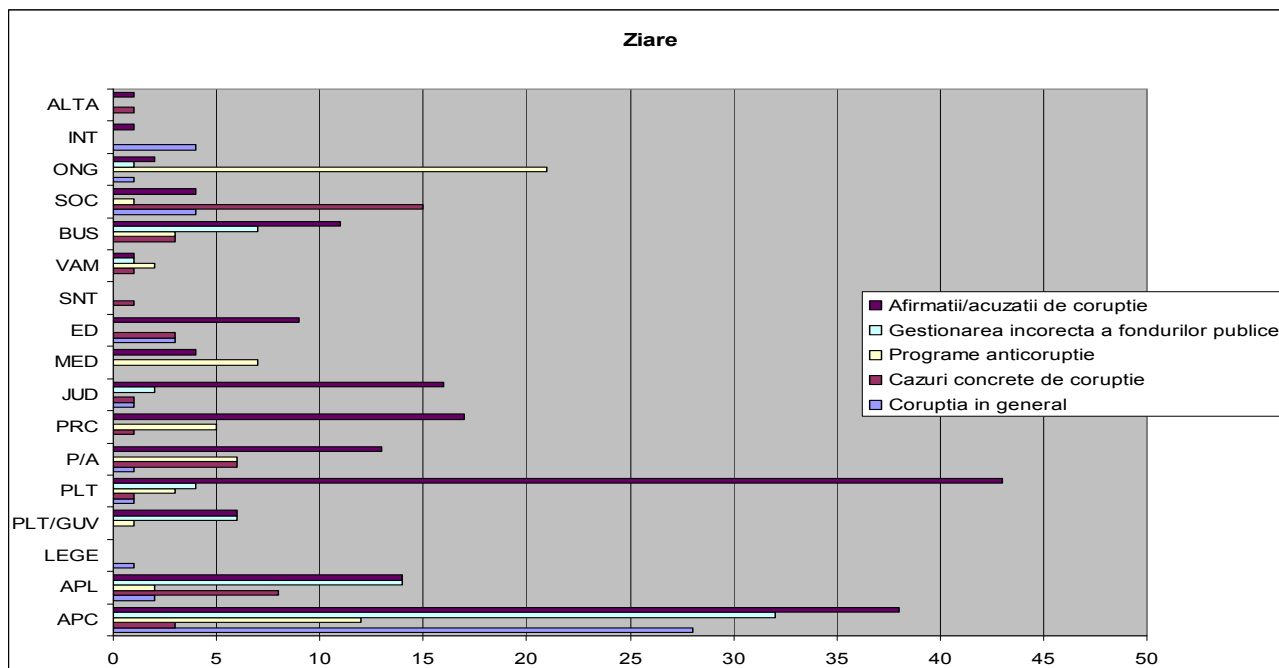
Materiale în care pe lângă descrierea faptelor au fost incluse și anumite aprecieri ale autorului au fost înregistrate în *Timpul de dimineață* (vezi, de exemplu, „Плмбări prezidențiale pe bani publici”, 12 martie, p.1, „Vameșii fără buzunare?”, 26 martie, p.1, „Guleai prezidențial din bani publici”, 20 februarie, p.1), în *Moldova suverană* („Escrocii au un credo – Moldova să piardă cât mai multe dosare la CEDO”, 26 februarie, p.3, „Statul își asumă datorii de zeci de milioane de lei ale unor întreprinderi insolabile”, 13 februarie, p. 2, „Afaceri dubioase cu banii țării. Firme private parazitează pe prețuri speculative la grâul din rezerva statului”, 6 februarie, p.2, „Urechean, un grăsuliu bin-Laden al americanilor sau omul propriilor interese”, 19 martie, p.3) și *Nezavisimaia Moldova* („Покой им только снится”, 26 februarie, p.1, „Долой демократов-бюрократов”, 1 februarie, p.5, „А если б не провокация?”, 5 martie, p.2).

În perioada de referință, ziarele cu cel mai favorabil raport dintre știrile tematice prezentate neutru și știrile tematice în care sunt incluse și anumite aprecieri au fost *Jurnal de Chișinău*, *Ziarul de gardă* și *SP. Jurnal de Chișinău* a avut cel mai mare număr de știri (38 din 39), în care evenimentele au fost descrise fără ca autorul să se situeze de partea cuiva, lăsând cititorul să tragă singur concluziile de rigoare.

Actori: Reflectarea activităților unor actori și ignorarea altora poate sugera în ce măsură mass-media sprijină agenda unor anumite structuri guvernamentale sau politicieni. Critica selectivă a anumitor actori implicați în procesul de luare a deciziilor importante pentru public periclitează rolul mass-media de a face guvernul transparent și responsabil față de public.

Materialele relevante, publicate în perioada de referință în presa scrisă monitorizată, au vizat de cele mai dese ori administrația publică centrală (APC) și reprezentanții acesteia, inclusiv președinția, miniștri și funcționari de rang înalt de la ministere și alte agenții guvernamentale, care au fost menționați de 113 ori. De asemenea, cele 8 ziare supuse analizei au publicat materiale în care deseori subiecții principali reprezentau partidele politice, altele decât partidul de guvernământ (PLT) – 52 ori, administrația publică locală (APL) – 40 ori, poliția/armata, securitatea, CCCEC (P/A) – 26 ori, organizațiile neguvernamentale (ONG) – 25 ori, oamenii de faceri (BUS) – 24 ori și cetățenii simpli (SOC) – 24 ori, procuratura (PRC) – 23 ori, judecători și avocați (JUD) – 20 ori, angajații din domeniul educației (ED), reprezentanții partidului de guvernământ (PLT/GUV). Cea mai mică pondere ca și subiecți ai știrilor despre corupție au avut-o legile și hotărârile, decizii adoptate la diferite nivele (LEGE) și angajații din domeniul sănătății (SNT) – care au fost menționați o singură dată.

Diagrama 8: Frecvența apariției subiecților în materialele publicate de presa scrisă în perioada 01 ianuarie-31 martie 2008

Tonalitatea reflectării. În perioada de raport s-a menținut tendința de prezentare de către o parte a presei a APC preponderent în lumină negativă, pe când o altă parte a presei a prezentat APC de cele mai multe ori în lumină pozitivă. Pe de o parte, APC a apărut într-o lumină nefavorabilă în 25 din cele 30 de cazuri când a fost citată în articolele la tema corupției publicate de *Timpul de dimineață*. *Ziarul de gardă* a pomenit de 15 ori APC în articolele care au constituit subiectul monitorizării, inclusiv de 12 ori în context negativ; *Jurnal de Chișinău* – de 26 ori, inclusiv de 22 prezentând-o în lumină negativă. Pe de altă parte, fostul ziar guvernamental *Moldova suverană* a menționat APC în 28 de articole legate de fenomenul corupției, inclusiv de 17 de ori în context pozitiv, de 6 ori – în context negativ și de 5 ori – în context neutru. Cealaltă publicație ex-guvernamentală – *Nezavisimaia Moldova* a prezentat APC în lumină pozitivă în 8 din cele 13 articole relevante. Totodată, atât *Moldova Suverană*, cât și *Nezavisimaia Moldova* continuă să prezinte exclusiv în lumină negativă și pe un ton zeflemitor administrația publică locală din municipiul Chișinău (4 și, corespunzător, 2 cazuri). Săptămânalul *SP* prezintă în majoritatea cazurilor în culori negative administrația publică locală din municipiul Bălți (4 din cele 5 cazuri). Celelalte publicații reflectă activitatea APL mai echilibrat, prezentând-o de cele mai multe într-o lumină neutră, uneori pozitiv, dar și negativ.

Reprezentanții partidului aflat la guvernare apar doar în lumină negativă în *Timpul de dimineață*, *Jurnal de Chișinău*, *Novoe vremea* și *Ziarul de gardă*, în timp ce *Nezavisimaia Moldova* îi pomenește doar în context pozitiv în articolele legate de corupție.

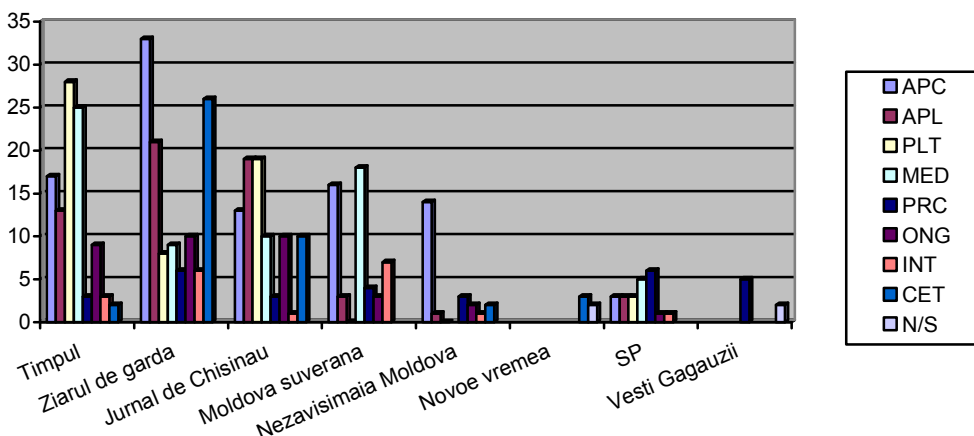
Justiția (judecătoria și avocații) apare, de regulă, în lumină negativă în *Timpul de dimineață*. Preponderent în context negativ sunt vizați în acest ziar și reprezentanții altor structuri de drept, cum ar fi procuratura, poliția, CCCEC. Aceeași tendință se remarcă și în *Jurnal de Chișinău*, *Ziarul de gardă* și *SP*. Ziarele *Moldova suverană* și *Nezavisimaia Moldova*, dimpotrivă, prezintă aceste structuri preponderent în lumină pozitivă.

Surse de informație: Corectitudinea și echilibrul se numără printre conceptele de bază legate direct de responsabilitatea socială, de performanța profesională și credibilitatea presei. Pentru a fi corecte și echilibrate, știrile trebuie să prezinte toate părțile, în special în cazurile controversate, și să le trateze în mod egal. Iar rolul jurnalistului e de a reflecta cât mai echilibrat toate evenimentele controversate.

De-a lungul perioadei ianuarie-martie 2008, numărul de materiale bazate pe multiple surse a crescut puțin, în medie fiind utilizate 2,14 surse per articol. Ziarul care a citat cele mai multe surse

per articol este *Ziarul de gardă* (în medie, 3,58 surse). Acesta este urmat de *Jurnal de Chișinău* (2,58 surse per articol). La celălalt pol al performanței jurnalistice se află *Vesti Gagauzii* cu o singură sursă de informație per articol, *Nezavisimaia Moldova* cu o medie de 1,1 surse per articol și *Novoe vremea* – cu 1,3 surse/articol.

Diagrama 9. Distribuția celor mai frecvent utilizate surse în mass-media monitorizate în perioada 1 ianuarie – 31 martie

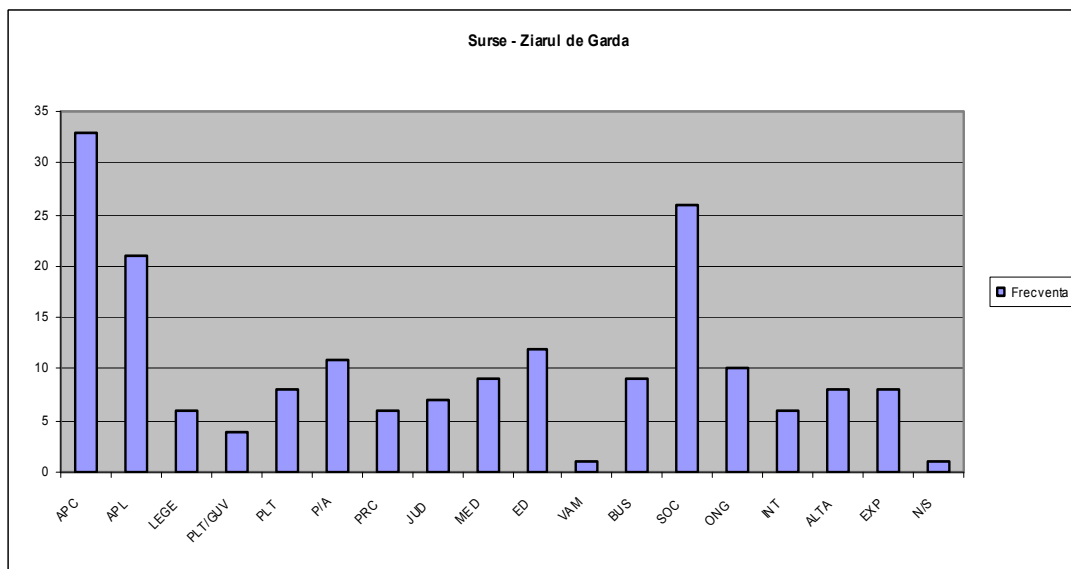

Sub aspectul diversității surselor de informație care au fost utilizate în perioada de raport, întâietatea o deține săptămânalul *Ziarul de gardă*. Acest ziar a indicat 118 surse de informație reprezentând 18 categorii diferite, inclusiv 33 de surse din administrația publică centrală (APC), 26 surse le-au reprezentat cetățenii (SOC), 21 – administrația publică locală (APL), 11 au fost surse polițienești (P/A), 10 – organizațiile neguvernamentale (ONG) etc (vezi diagrama 10). O gamă diversă de surse (129 din 19 categorii diferite) utilizează și ziarele *Timpul de dimineață*, precum și *Jurnal de Chișinău* (116 surse de informație din 15 categorii diferite).

Principala sursă de informație pentru *Moldova suverană* o constituie jurnaliștii care participă la evenimente sau alte mass-media (MED) și administrația publică centrală (APC) – aproape jumătate din cele 78 de surse indicate în articolele care vizează corupția provin anume din MED (18) și APC (16). Ziarul *Nezavisimaia Moldova* se documentează preponderent din surse reprezentând APC (14 din cele 27 de surse indicate).

Cele mai puține surse de informație în perioada de raport au utilizat ziarele *Vesti Gagauzii* (în total, 7 surse, dintre care 5 provin de la procuratură (PRC) și *Novoe vremea* (un total de 9 surse de informație).

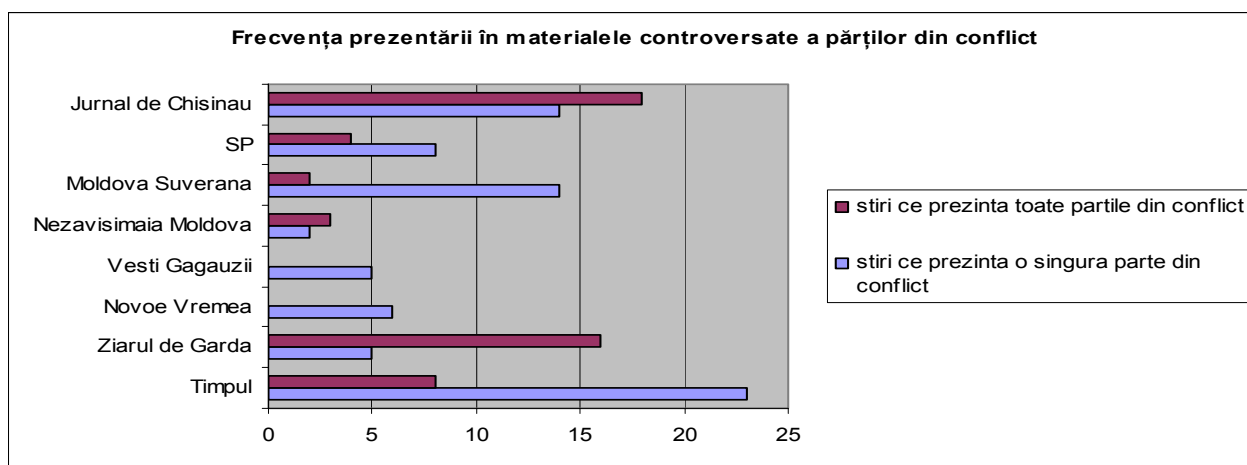
Diagrama 10. Distribuția celor mai frecvent utilizate surse în săptămânalul *Ziarul de gardă* în ianuarie-martie 2008

Echilibrul surselor. Citarea a două sau mai multe surse într-un material controversat nu înseamnă neapărat că știrea este echilibrată. Este important ca sursele să prezinte părerea tuturor părților din conflict, iar acestora să le fie alocat spațiu egal pentru a-și expune părerea.

În ianuarie-martie 2008, în ziarele monitorizate au fost publicate 133 de materiale care prezentau informații controversate. În mai mult de jumătate din ele (58%) a fost citată poziția/opinia unei singure părți din conflict, în 38% a fost prezentată poziția ambelor părți implicate, iar în alte 4% autorul a menționat că a încercat să afle poziția a doua, însă sursele au refuzat să comenteze sau nu au fost de găsit. Cel mai prost indicator al prezenței surselor în articolele controversate l-au înregistrat *Vesti Gagauzii* și *Novoe vremea*, care în toate articolele de acest gen au prezentat poziția unei singure părți implicate în conflict. *Moldova suverană* a oferit spațiu unei singure părți în 14 din cele 16 materiale controversate sau în 87,5% din cazuri; *Timpul de dimineață* – în 23 din 31 de materiale (74,2%). De notat că în 3 cazuri *Timpul de dimineață* a încercat să afle și poziția celeilalte părți care însă nu a fost de găsit sau a refuzat să vorbească.

Diagrama 11. Frecvența prezentării în materialele controversate a părților din conflict

Cât privește spațiul de ziar afectat pentru a expune poziția părților implicate în conflict, mai multă grijă pentru prezentarea echilibrată a părților au manifestat *Jurnal de Chișinău* și *Ziarul de gardă* care au oferit cuvânt tuturor părților din dispută pe un spațiu relativ egal în 11 și, corespunzător, 10 materiale controversate.

Implicarea mass-media în investigarea corupției: Pe parcursul perioadei de raport, majoritatea mass-media și-au bazat materialele pe comunicatele de presă distribuite de către autoritățile de stat și organele de drept în timpul conferințelor de presă și pe declarațiile făcute de politicieni sau funcționari de rang înalt care se refereau direct sau indirect la corupție. Astfel, aproximativ în 124 de cazuri (circa 60% din numărul total de știri), autorii s-au limitat la a cita doar ceea ce au spus sursele în cadrul unor evenimente de presă, conferințe, seminare, comunicate de presă etc. În celelalte cazuri, jurnaliștii au citat surse oficiale, dar au oferit și alte informații/date/surse la tema abordată, prin aceste informații suplimentare prezentând audienței un tablou mai complex privind evenimentele descrise. Este vorba, în principal, de ziarele *Jurnal de Chișinău* (24 de cazuri), *Timpul de dimineață* (21 de cazuri) și *Ziarul de gardă* (17 cazuri). Printre materialele publicate de aceste ziare figurează „În Bulgaria la vânătoare?”, *Timpul de dimineață*, 29 ianuarie, p.3, „Puterea a declarat război presei independente”, *Timpul de dimineață*, 13 februarie, p.4, „Plimbări prezidențiale pe bani publici”, *Timpul de dimineață*, 12 martie, p.1, „Comuniști pe bani publici”, *Jurnal de Chișinău*, 29 ianuarie, p.1, „Polițiștii bătauși sunt avansați în post”, *Jurnal de Chișinău*, 29 februarie, p.3, „Milioane pentru baștina lui Tarlev”, *Jurnal de Chișinău*, 7 martie, p.4; „Raket în învățământ”, *Ziarul de gardă*, 24 ianuarie, p.4, „Operațiunea Primar în flagrant”, *Ziarul de gardă*, 31 ianuarie, p.3, „Bani publici în Bașcalia”, *Ziarul de gardă*, 6 martie, p.1, „Justiția a echivalat viața unui om cu un an condiționat”, *Ziarul de gardă*, 27 martie, p.5.

Ziarul care a manifestat cel mai puțin interes pentru investigarea pe cont propriu a actelor de corupție a fost *Nezavisimaia Moldova* care, timp de trei luni, a publicat un singur articol relevant bazat nu doar pe surse oficiale, ci și pe informații/date provenite din surse de alternativă.

Practici performante: Ziarul de gardă

În perioada ianuarie-martie 2008, *Ziarul de gardă* s-a remarcat sub mai multe aspecte relevante pentru obiectul prezentei monitorizări. Astfel, publicația nu doar a avut cele mai multe materiale per ediție legate de corupție și gestionarea incorectă a banilor publici (în medie 4,3), dar a alocat și cel mai mult spațiu acestor subiecte (în medie, câte 1855 cm² per ediție). În materialele publicate au fost abordate diverse teme, majoritatea referindu-se la afirmații/acuzații de corupție, de regulă, la adresa diferiților funcționari și demnitari de rang înalt. Pe lângă acuzațiile reciproce de corupție, lansate de PPCD și PLDM, *Ziarul de gardă* a reflectat diferite cazuri în care sunt aduse acuzații de corupție cadrelor din învățământul preșcolar și universitar („Spălare de bani în fântâna grădiniței”, 21 februarie, p. 3, „TOL demască mafia din învățământ”, 7 februarie, p. 4, „Profilaxia notelor contra plată”, 20 martie, p. 5), lucrătorilor vamali („Când nu le astupi borțile din buzunare, oamenii îmbracă masca de vameș”, 24 ianuarie, p.3), angajaților fiscalului („Mesaj anti-Pisov la Orhei”, 31 ianuarie, p.2) conflicte de interese („Figuri gonflabile la Casa Naționalităților”, 20 martie, p.5) etc.

Materialele din *Ziarul de gardă* au fost foarte diverse din punct de vedere al genului jurnalistic. Astfel, ziarul a publicat 18 știri, 12 analize, 11 editoriale, câte 4 interviuri și Vox populi, precum și 4 anchete reportericești care au abordat într-o măsură mai mică sau mai mare subiectele relevante. Marea majoritate a acestora (77%) s-au referit la corupție direct, restul „vorbind” despre acest fenomen în contextul altor materiale (13%) sau doar menționându-l (9,6%). Aproximativ 27 la sută din materiale au fost plasate sau începute pe prima pagină a ziarului, ceea ce denotă că publicația respectivă acordă destulă atenție subiectelor relevante, încercând să atragă atenția cititorilor asupra celor mai importante subiecte.

În majoritatea absolută a știrilor, analizelor și anchetelor reportericești faptele au fost delimitate clar de opinie (31 din 33), iar majoritatea știrilor controversate (73%) au oferit cuvânt ambelor părți implicate în conflict. 63% din știrile controversate publicate au fost prezentate echilibrat, oferindu-se părților spațiu aproximativ egal pentru a-și expune opiniile, iar în 37% s-a menționat că părțile au refuzat să comenteze sau nu au fost de găsit. Peste jumătate (52%) din cele 33 de știri, analize și anchete reportericești nu s-au limitat doar la prezentarea informațiilor din surse oficiale, jurnaliștii suplimentând materialele cu detalii care vărsau lumină asupra mai multor aspecte de interes public.

Cele patru investigații publicate în *Ziarul de gardă*, care de altfel constituie peste jumătate din numărul total de investigații publicate în perioada de referință, au explorat subiectele în profunzime, reușind să investigheze și să elucideze cazuri de corupție de actualitate.

Presa electronică

Frecvența și volumul materialelor. În ianuarie-martie 2008, posturile radio și TV supuse monitorizării au difuzat 678 materiale și emisiuni care au vizat fenomenul corupției și gestionarea incorectă a fondurilor publice. Cele mai multe materiale au fost puse pe post de Antena C – 108, Moldova 1 și Vocea Basarabiei – câte 105 fiecare, urmate de EU TV cu 102 materiale.

Durata totală a materialelor relevante a fost de 18 ore 37 min la posturile TV, inclusiv la EU TV – 6 ore 31 min, Pro TV – 6 ore 18 min, Moldova 1 – 3 ore 58 min și NIT – 2 ore 3 min, iar la posturile radio – de 12 ore 29 min, inclusiv la Vocea Basarabiei – 7 ore 07 min, Antena C – 2 ore 42 min și Radio Moldova – 2 ore 33 min.

Diagrama 12. Numărul de materiale relevante difuzate de posturile radio și TV în perioada 1 ianuarie-31 martie 2008

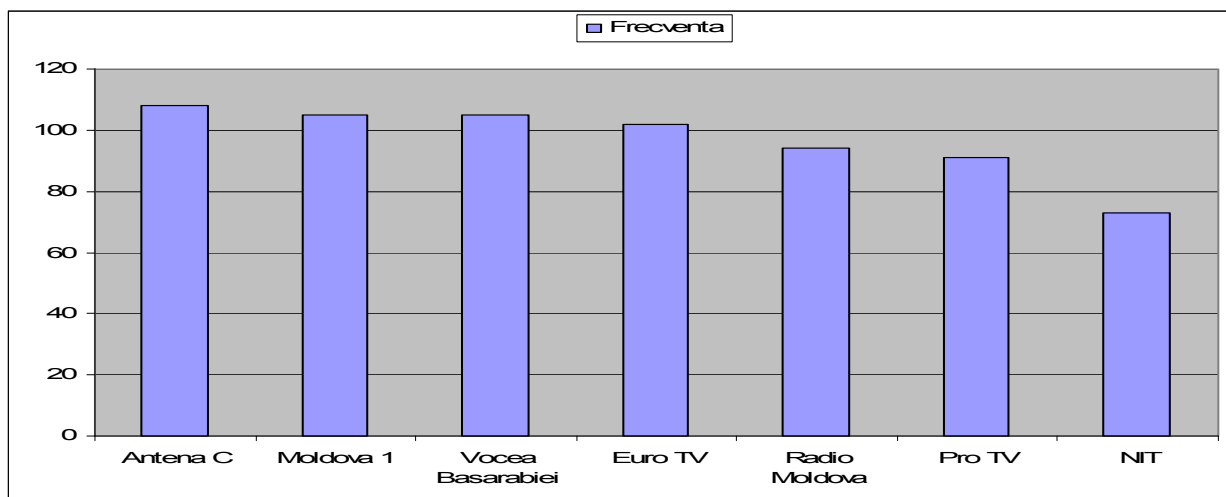

Diagrama 13. Volumul materialelor relevante difuzate de posturile TV în perioada 1 ianuarie-31 martie

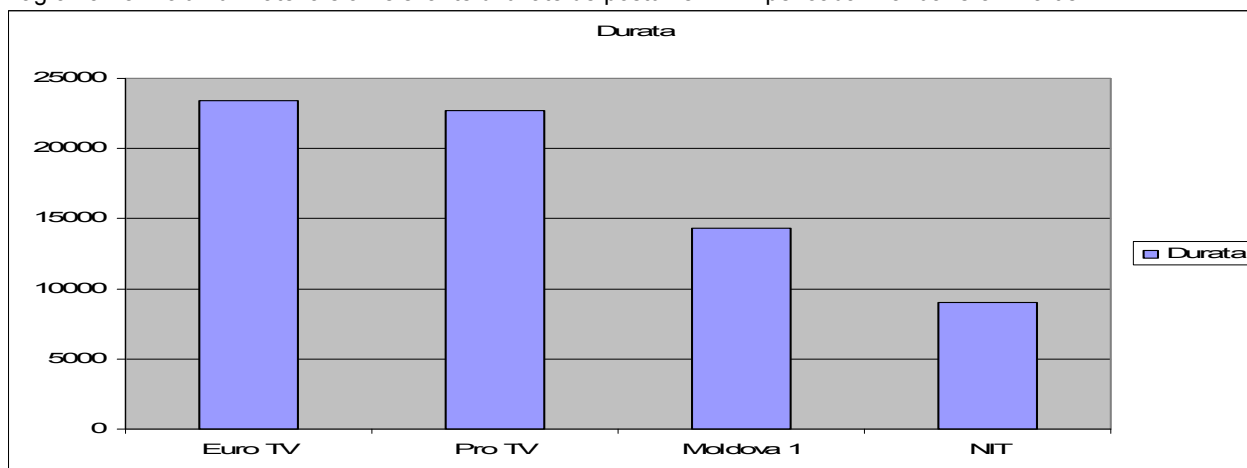
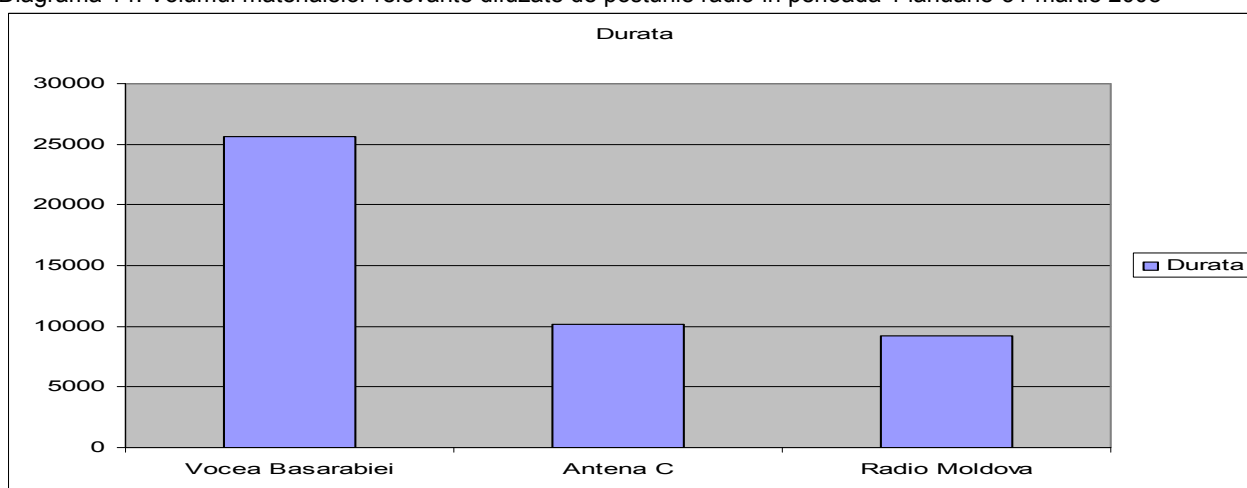

Diagrama 14. Volumul materialelor relevante difuzate de posturile radio în perioada 1 ianuarie-31 martie 2008

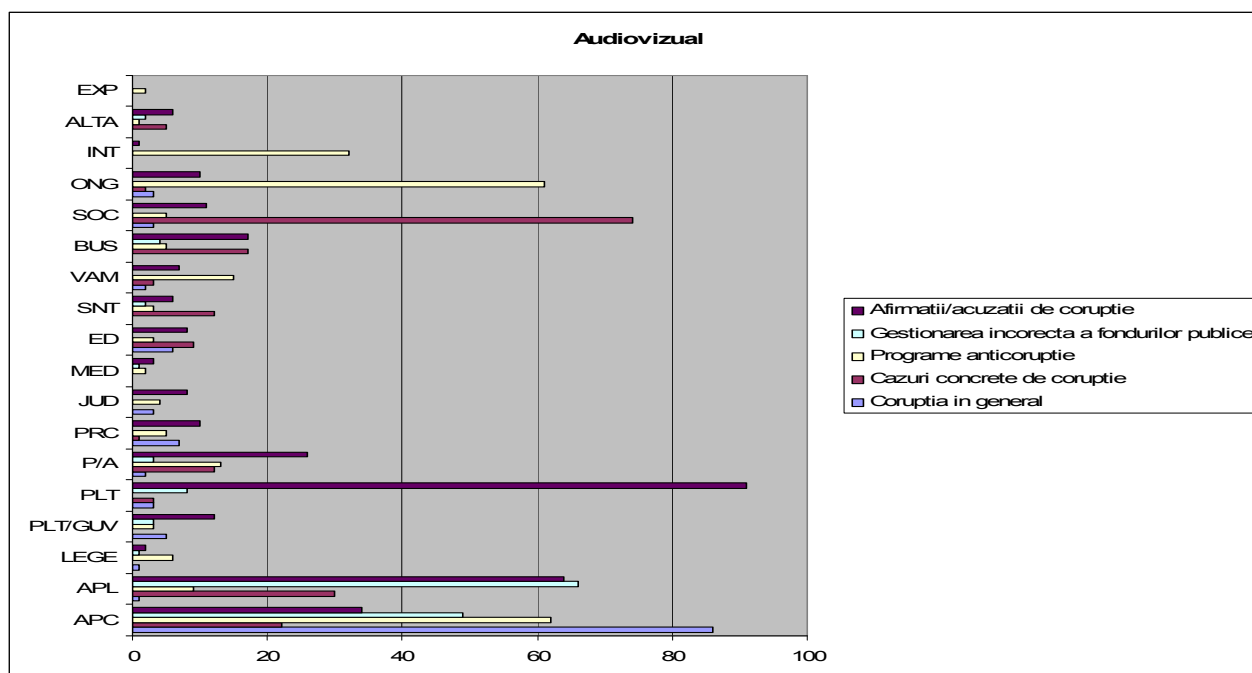
Teme. În perioada de raport, cele mai multe materiale tematice au conținut afirmații/acuzații de corupție, făcute de diferiți funcționari publici la adresa altora – 218 (32% din numărul total de 678 materiale). Cele mai multe materiale de acest fel au fost puse pe post de Pro TV (50 din 91) și EU TV (43 din 102), urmate de Moldova 1 (36 din 105) și Vocea Basarabiei (32 din 105). De cele mai dese ori, acestea s-au referit la acuzațiile de corupție politică lansate de PPCD la adresa PLDM.

Referințele la programe de luptă cu corupția au constituit 22% - 146 din materiale. Cel mai mare număr de știri și emisiuni de acest gen l-au avut Radio Moldova (43 din 94), urmat de Antena C (37 din 108) și Vocea Basarabiei (21 din 105). Printre principalele subiecte la acest capitol se numără campania „Avere la vedere” lansată de Asociația Presei Independente și Alianța Anticorupție (AAC), activități ale AAC (monitorizarea reformelor în 5 domenii, lansare de studii, participarea la conferințe), restanțele la capitolul „corupție” din Planul de acțiuni UE-Moldova; participarea funcționarilor publici la conferințe și cursuri de instruire organizate de instituții internaționale etc.

Materialele privind gestionarea incorectă a fondurilor publice au constituit aproximativ 15% (105 materiale). Vocea Basarabiei s-a situat pe primul loc cu 40 de materiale de acest fel, după care urmează Pro TV cu 16, NIT cu 15 și Antena C cu 12. Materialele relevante au vizat, între altele, alocarea fondurilor bugetare pe criterii politice, confruntările dintre APL și APC („Bradul de Crăciun”, „Termocom” și majorarea tarifelor la căldură, dosare intentate la „comandă politică”, atacarea deciziei privind alegerea lui Mihai Ghimpu în funcția de președinte a CMC) etc.

Cazurile concrete de corupție, cu rețineri în flagrant sau arestări, au fost reflectate în 95 de materiale (14%). Acestea au fost reflectate cel mai des la EU TV (28 materiale), Moldova 1 (23), Antena C (15) și Pro TV (13). De regulă, subiecții acestora materiale au fost oamenii simpli sau funcționarii de rang mic și mijlociu.

Diagrama 15. Abordarea temelor în presa electronică în perioada 1 ianuarie-31 martie 2008

Amplasare/Accent. În perioada 1 ianuarie - 31 martie 2008, doar 99 de știri din totalul de 594 (17%) difuzate de posturile radio și tv monitorizate au fost plasate pe primul loc în buletinele de știri. La posturile publice Moldova 1 și Radio Moldova, precum și la Antena C, știrile cu numărul 1 au avut ca subiecți, de cele mai dese ori, reprezentanți ai APC (vezi, de exemplu, Moldova 1, 6 martie, buletinul de știri de la ora 21:00 care a început cu o știre în care figura președintele Voronin, fenomenul corupției fiind menționat în treacăt; Radio Moldova a început buletinul de la 19:00 cu o știre despre raportul pe care Comisia Europeană îl va prezenta pe marginea realizării Planului de Acțiuni, reprezentantul CE menționând că RM mai are de lucru la capitolul lupta cu corupția. Antena C a plasat pe primul loc în buletinul de știri din 31 martie, 18:00, o știre despre votul de încredere acordat guvernului Grecianii, lupta cu corupția fiind menționată pe scurt ca una dintre prevederile programului de guvernare).

Postul comercial NIT a dat prioritate materialelor privind acuzațiile aduse Primarului general de Chișinău cu privire la „angajarea frauduloasă a șoferului său” și celor referitoare la sursele de finanțare ale vizitelor de serviciu ale primarului (vezi NIT, 19 februarie, 20:00 și 22:00; 10 martie, 20:00).

EU TV, Pro TV și Vocea Basarabiei au tratat în mod prioritar campania „Avere la vedere”; alocarea pe criterii politice a resurselor bugetare; intimidările la care sunt supuse unele instituții de presă de către autorități; demiterea Ministrului Ecologiei pe motiv de abuz de putere; recunoașterea drept legală a alegerii lui Mihai Ghimpu în funcția de președinte al CMC de către instanța judecătorească; interdicția dată Directorului „Moldova-Gaz” de a părăsi țara, acesta fiind suspectat de delapidări de fonduri; acuzațiile aduse președintelui PLDM, Vlad Filat că ar folosi bani pentru racolarea de noi membri (Vocea Basarabiei - 8 februarie, 18:30; 26 martie, 18:30; Pro TV - 26 februarie, 20:00; 10 și 11 martie, 20:00; EU TV – 11 și 29 februarie, 18:40).

Accent. În 384 (65%) cele 591 de știri relevante difuzate în perioada 1 ianuarie -31 martie 2008, tema monitorizată a fost primară; în 109 subiectul corupției sau gestionării incorecte a fondurilor publice a fost secundar, și în 104 de materiale corupția a fost doar menționată. Cea mai mare pondere de materiale cu accent primar au fost înregistrate la EU TV (68 din 94 știri) și Pro TV (65 din 82), fiind urmate de Antena C (57 din 108) și Radio Moldova (54 din 91). Printre posturile unde au prevalat materialele în care tema corupției a fost secundară sau doar menționată se numără Antena C (41), Radio Moldova (37) și Moldova 1 (33).

Genul materialelor. Din cele 678 de materiale difuzate în perioada 1 ianuarie -31 martie 2008, 591 au fost știri, iar 84 - emisiuni. Investigații, interviuri și vox populi nu au fost realizate, cu excepția Pro TV, NIT și Vocea Basarabiei care au pus pe post câte un singur vox populi. Cele mai multe emisiuni de opinii le-au avut Vocea Basarabiei (32) și Moldova 1 (27).

De remarcat că în perioada de raport, în premieră de la începutul monitorizării în octombrie 2007, au fost înregistrate șapte emisiuni axate integral pe subiecte ce țin de tematica monitorizării. Astfel, la 8 februarie, la emisiunea „Epicentru” de la EU TV a fost pus în discuție fenomenul corupției în instituțiile de învățământ din Moldova. La 4 martie, în cadrul emisiunii „Epicentru”, a fost discutată o decizie adoptată de administrația raionului Orhei în scopul diminuării corupției în școli. La 11 martie, EU TV a avut o altă emisiune în care s-a discutat despre accidente rutiere și consecințele acestora, precum și despre acuzațiile de corupție la adresa poliției rutiere, Ministerului dezvoltării informaționale și școlilor auto. La 13 martie, invitații emisiunii „Epicentru” s-au referit la independența justiției și la corupția din acest domeniu. În cadrul emisiunii „În profunzime” din 18 februarie de la Pro TV, la care a fost invitat președintele CMC, Mihai Ghimpu, s-a discutat despre legalitatea numirii sale în funcție și cheltuielile de la buget în acest sens. Postul public de televiziune Moldova 1, a discutat în cadrul emisiunii „Contrapunct” din 21 februarie proiectul de lege potrivit căruia Procurorul General poate intenta dosare penale judecătorilor fără a cere avizul Consiliului Superior al Magistraturii. La 24 februarie, Vocea Basarabiei a pus pe post emisiunea „Dezbateri în aer liber”, la care a fost tratată tema corupției.

Tipul. Continuarea unor subiecte abordate anterior contribuie la o mai bună reflectare a fenomenului studiat și la o mai bună înțelegere a subiectului de către audiență. Astfel, audiența este ținută la curent cu evoluția chestiunilor de interes public. Totuși, majoritatea mass-media monitorizate în perioada de referință nu au publicat multe materiale follow up. Doar 16% (94 din 591 de știri și vox populi) au urmărit evoluția unor evenimente abordate anterior. Cele mai multe materiale follow up se atestă la Pro TV (27) și EU TV (17). La Antena C (4) și Vocea Basarabiei (9) acest indicator este cel mai mic.

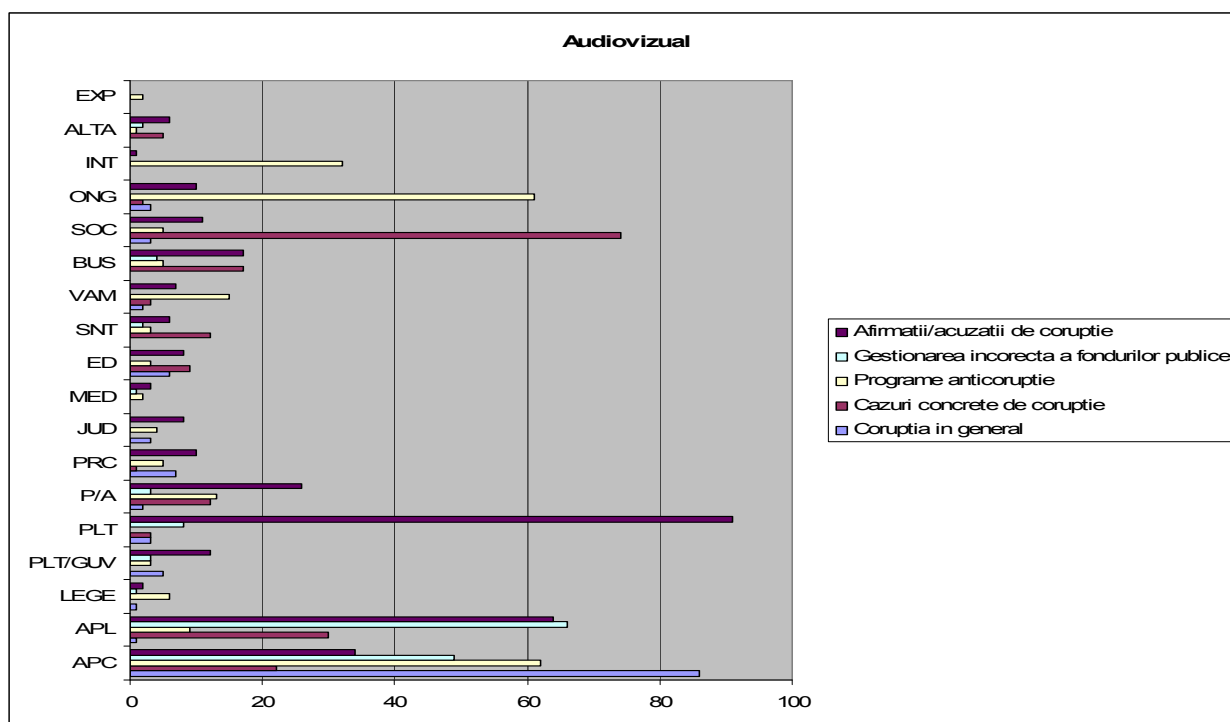
Separarea faptelor de opinie. În aproximativ 90% din știri (530 din 591) evenimentele au fost descrise neutru, fără a se observa opinia personală a jurnalistului față de evenimentul reflectat. În toate știrile difuzate de Vocea Basarabiei și Radio Moldova faptele au fost separate de opinie. Marea majoritate a știrilor de la Pro TV și EU TV, de asemenea, au fost prezentare neutru - 79 din 81 și, respectiv 89 din 93 de știri.

Cele mai multe știri în care se întrezărea opinia autorului față de eveniment au fost înregistrate la NIT (33 din 69). Câteva exemple în acest sens ar servi știrile despre relația dintre Procuratura mun. Chișinău și CMC, sau dintre CMC și consilierii de opoziție (NIT -23 ianuarie, 20:00, 22:00; 26 februarie, 22:00; 5 februarie, 20:00; 6 martie, 20:00); materialul despre acuzațiile la adresa unui fost primar AMN de la Criuleni (14 martie, 20:00).

Actorii. În cele mai multe materiale la tema corupției și gestionării incorecte a fondurilor publice, difuzate de posturile radio și tv în perioada 1 ianuarie - 31 martie 2008 au fost vizate, pozitiv, neutru sau negativ, administrația publică centrală (APC) – 253 ori, administrația publică locală (APL) – 170 ori, politicienii de opoziție (PLT) – 105 ori și cetățenii de rând (SOC) – 93 ori. Organizațiile neguvernamentale (ONG) au fost vizate de 82 de ori, în mare parte în materialele privind programele anticorupție.

Reprezentanții APC au fost menționați de cele mai multe ori în materialele privind corupția în general (86 ori) și în cele privind programele antiicorupție (62 ori). APL a fost vizată deseori în materialele privind gestionarea incorectă a fondurilor publice (66 ori) și în cele privind afirmații/acuzații de corupție (64 ori). Materialele privind cazurile concrete de corupție i-au avut ca subiecți pe diverși cetățeni, reprezentanți ai APC și APL și ai organelor de drept. Reprezentanții partidelor de opoziție au figurat de cele mai dese ori în materialele care s-au referit la acuzații de corupție. Despre ONG-uri și instituții străine s-a vorbit mai mult în contextul programelor anticorupție.

Diagrama 16. Frecvența apariției subiecților în materialele difuzate de posturile radio și TV în perioada 1 ianuarie – 31 martie 2008

Tonalitate. Administrația publică centrală a fost prezentată în culori preponderent neutre și pozitive la Moldova 1 (32 din 46 cazuri), Radio Moldova (42 din 45 cazuri), Antena C (37 din 42) și NIT (13 din 13). APC a fost prezentată preponderent negativ și neutru la Pro TV (38 din 47), Vocea Basarabiei (33 din 44) și EU TV (13 din 16). Administrația publică locală a fost menționată preponderent negativ la Moldova 1 (8 din 12), NIT (46 din 50), Antena C (22 din 32). Și la Pro TV (11 din 21), Vocea Basarabiei (33 din 44) și Radio Moldova (8 din 11) au fost înregistrate atitudinile critice față de APL.

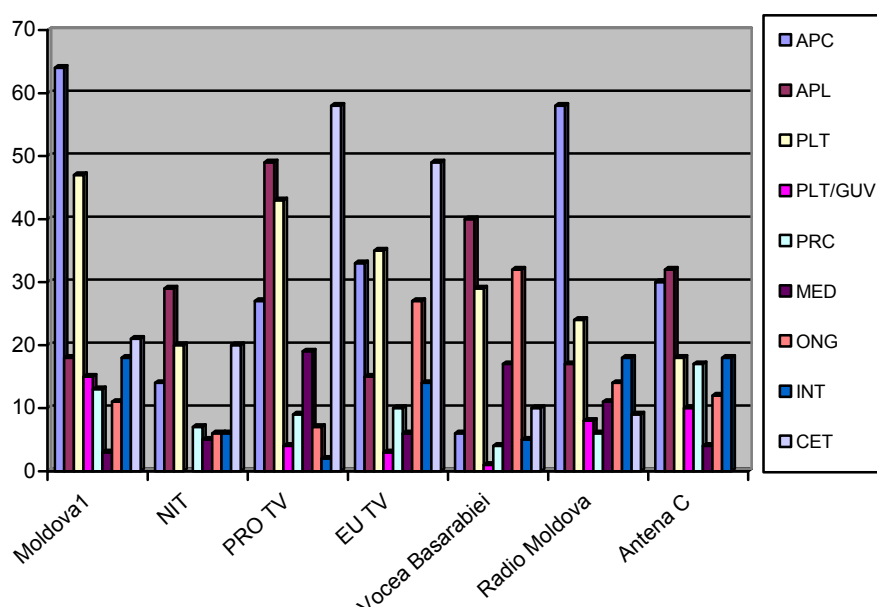
Politicienii din opoziție au fost vizați negativ de cele mai multe ori la Moldova 1 (19 din 19), NIT (17 din 20), Radio Moldova (6 din 7), iar reprezentanții partidului de guvernământ – la Vocea Basarabiei (7 din 7) și EU TV (6 din 8). Cetățenii au fost prezentați în context negativ, de cele mai multe ori, la Moldova 1 (21) și EU TV (20). De menționat că la majoritatea posturilor radio și TV supuse monitorizării, organizațiile și instituțiile internaționale au apărut în lumină pozitivă sau neutră.

Câteva mijloace de informare în masă (Pro TV, EU TV, Vocea Basarabiei) s-au referit în materialelor lor la un șir larg de subiecți, inclusiv APC, APL, partide, cetățeni de rând, ONG-uri, organe de drept, justiție și organizații internaționale, care au fost prezentate în context pozitiv, negativ și neutru. Acesta e un bun exemplu când mass-media își îndeplinesc rolul său de câine de pază al societății, prin reflectarea tuturor actorilor implicați în activități de interes public.

Surse de informație: În perioada 1 ianuarie - 31 martie 2008, posturile radio și TV monitorizate au utilizat, în medie, 2,06 surse per material. Cele mai multe surse au fost folosite de Pro TV (2,81) și EU TV (2,49), fiind urmate de Moldova 1 (2,27) și Radio Moldova (2,11). NIT, Antena C și Vocea Basarabiei au utilizat mai puțin de 2 surse per material – câte 1,69, 1,54 și, respectiv, 1,48 surse.

Postul public Moldova 1 a avut ca surse, de cele mai multe ori, reprezentanți ai administrației publice centrale și ai partidelor de opoziție, ai instituțiilor internaționale, ai administrației publice locale, ai organelor de drept, precum și cetățeni simpli. Cel de-al doilea post public - Radio Moldova - a fost mai puțin variat în sensul surselor utilizate, acesta apelând preponderent la APC și organizații străine atunci când a abordat subiecte legate de corupție. EU TV și Pro TV s-au informat preponderent de la cetățeni, reprezentanți ai partidelor de opoziție, APC, ONG-uri, APL. Antena C a utilizat preponderent surse din APL și APC, precum și reprezentanți ai organizațiilor internaționale și cetățeni. Un tablou general al surselor utilizate cel mai frecvent de posturile monitorizate este prezentat în diagrama de mai jos.

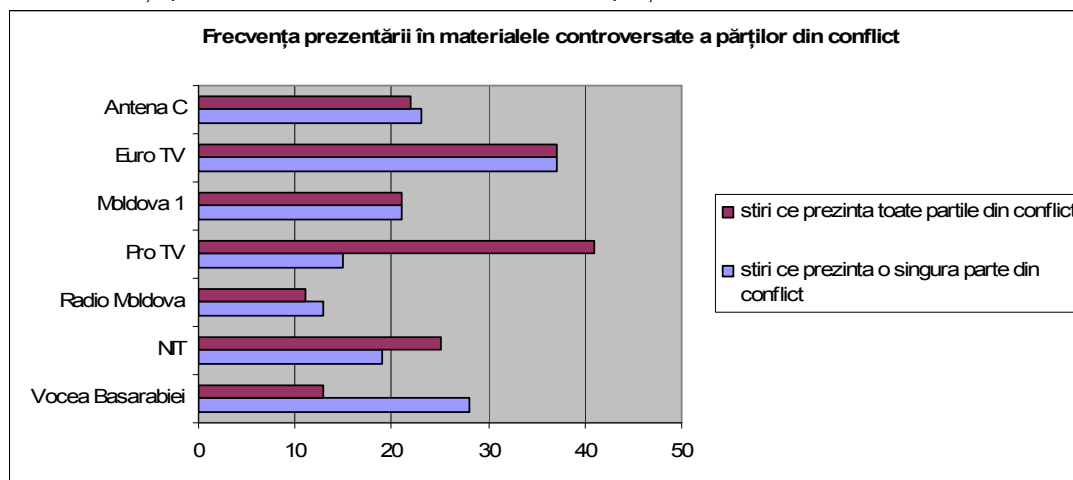
Diagrama 17. Cele mai frecvente surse în materialele posturilor de radio și TV în perioada 1 ianuarie – 31 martie 2008

Echilibrul surselor. 344 (58%) din cele 591 știri au tratat subiecte controversate. Dintre acestea, majoritatea 188 (55%) au prezentat ambele părți din conflict sau au menționat că una dintre părți a refuzat să comenteze sau nu a fost de găsit. Cele mai multe materiale care au citat ambele părți din conflict au fost puse pe post de Pro TV (54), EU TV (39) și NIT (29). În jumătate din cazurile în care a citat opinia ambelor părți (12 din 25), NIT nu a oferit părților spațiu egal pentru a-și expune părerea. EU TV și Antena C au avut câte 10 știri neechilibrate, fiind urmate de Moldova 1 – 7 și

Pro TV- 5. În diagrama de mai jos este prezentat un tablou general al modului în care cele șapte posturi monitorizate au prezentat materialele controversate.

Diagrama 18. Frecvența prezentării în materialele controversate a părților din conflict

Ca și în perioada precedentă de monitorizare, de regulă, jurnaliștii s-au limitat la prezentarea acuzațiilor aduse anumitor funcționari sau persoane, fără a oferi opinia persoanei acuzate. De exemplu, în emisiunea Rezonans din 2 februarie a.c., de la Moldova 1, a fost prezentat un material despre refugiații din Transnistria care au blocat una din ședințele Consiliului Municipal Chișinău. Pe post a fost pus un interviu în care atât refugiații, cât și consilierii din opoziție învinuiau conducerea primăriei din Chișinău de „incompetență, birocratie și corupție”. Deși Primarul general, Dorin Chirtoacă, și președintele CMC, Mihai Ghimpu, au apărut în cadru, acestora nu le-a fost oferită posibilitatea să-și exprime poziția în materialul respectiv.

Tot la Moldova 1, la 28 februarie, a fost prezentată declarația deputatului PPCD, Ștefan Secăreanu care-l acuză pe președintele PLDM, Vlad Filat de folosirea banilor pentru coruperea membrii altor partide. Reporterul menționează doar că Vlad Filat a dezmințit acuzațiile, dar acestuia nu i-a fost oferită posibilitatea să-și exprime opinia în condiții egale. Același subiect este tratat în derândere la NIT pe 20 martie, jurnalistul prezentând doar poziția PPCD care a cerut „verificarea afacerilor cu tutun”.

Implicarea jurnaliștilor în investigarea corupției. În perioada 1 ianuarie – 31 martie 2008, în 516 (87%) din cele 591 de știri autorii s-au limitat să citeze ceea ce au menționat diferiți vorbitori în cadrul unor evenimente de presă, conferințe, seminare, comunicate de presă etc. Totodată, au fost înregistrate și știri (74 sau 13%) în care autorii au suplimentat informațiile oficiale, oferind publicului mai multe detalii despre anumite evenimente. Printre aceste se numără știrea despre atacurile semnalate de fondatorii postului „Vocea Basarabiei” din partea organelor de forță și securitate (Pro TV - 26 februarie, 20:00, 22:00), știrea despre decizia avocatului șefului Secției Misiuni Speciale MAI de a contesta reținerea acestuia, alături de alți doi polițiști, sub acuzarea de facilitare a transportării pe teritoriul R.Moldova a 200 kg de heroină (Pro TV - 31 martie, 20:00, 22:00), scandalul dintre PLDM și PPCD (Pro TV - 5 martie, 20:00, 22:00), știrea despre seminarul „Tinerii împotriva corupției” organizat la Orhei de Alianța Anticorupție (Moldova 1 - 30 martie, 19:00).

Atunci când au relatat despre cazuri concrete de corupție, cele șapte posturi monitorizate au prezentat de cele mai dese ori informația pusă la dispoziție de organele de drept. Prezentarea punctului de vedere al apărării a fost mai mult o excepție. De regulă, în știri nu au fost citate și persoanele acuzate.

În multe cazuri, materialele s-au bazat pe afirmații sau acuzații neconfirmate de organele de resort și neverificate prin investigații suplimentare de către jurnaliști. Astfel, majoritatea posturilor supuse monitorizării au difuzat acuzațiile aduse de deputații PPCD și PD președintelui PLDM fără a investiga cazul, unele posturi limitându-se la informațiile vehiculate anterior în mass-media. Același mod de a trata subiectul a fost observat în cazul acuzațiilor aduse Primarului Dorin Chirtoacă de

organele de drept. Din păcate, acesta nu e singurul exemplu de lipsă de interes în domeniul reflectării corupției și al luptei cu corupția.

Numărul jurnaliștilor care dezvoltă subiectul, oferind mai multe detalii publicului decât informațiile culese la eveniment, rămâne în continuare mic. Jurnaliștii continuă să se limiteze la mediatizarea declarațiilor făcute pe tema corupției de către autorități, reprezentanții instituțiilor internaționale sau experții naționali. Evoluțiile în cazul fostului Director al Serviciului de Informații și Securitate, Valeriu Pasat – trimiterea spre rejudecare la Curtea de Apel a celor 2 recursuri ale avocaților – au constituit un subiect aparte, de rând cu rechemarea lui Alexei Tulbure de la Reprezentanța R.Moldova la ONU pentru „gestionarea inefficientă a banilor publici”. Deși a fost pentru prima dată când un reprezentat oficial a fost dispus să vorbească cu presa pe marginea acuzațiilor ce i-au fost aduse, jurnaliștii nu au folosit din plin această oportunitate pentru investigații într-un domeniu extrem de important cum este activitatea misiunilor diplomatice peste hotare. Jurnaliștii s-au postat pe rol de mediatori prezentând publicului doar informațiile puse la dispoziție de surse oficiale și nu au mers mai departe în încercarea de a identifica temeiurile acuzațiilor vehiculate.

Concluzii

În baza rezultatelor monitorizării celor 15 mass-media se poate de concluzionat că:

- În primele trei luni ale anului 2008, în mass-media monitorizate s-a păstrat tendința de abordare a subiectelor legate de corupție din două perspective diferite. O parte din mass-media s-au axat în special pe corupția în general, pe acțiunile întreprinse de autorități în vederea combaterii corupției, deseori prezentându-le în formă laudativă, și pe acuzațiile de corupție la adresa politicienilor de opoziție și administrației publice locale necomuniste. O altă parte din presa monitorizată a reflectat preponderent gestionarea incorectă a fondurilor publice și acuzațiile de corupție, ținând în vizor actuala guvernare, care deseori a apărut în lumină negativă, dar și alți actori importanți.
- Deși în prima parte a trimestrului II numărul materialelor ce conțineau afirmații sau acuzații de corupție era în descreștere, spre sfârșitul acestuia numărul lor a crescut brusc, în mare parte din cauza acuzațiilor reciproce de corupție lansate de PPCD și PLDM. În multe cazuri, materialele s-au bazat pe afirmații sau acuzații neconfirmate de organele de resort și neverificate prin investigații suplimentare de către jurnaliști.
- Numărul cazurilor specifice de corupție rămâne în continuare redus, acestea vizând de regulă funcționari de rang mic și mijlociu - primari ai localităților rurale, medici, funcționari în diferite ministere, polițiști - nu și funcționari de rang înalt, cu mici excepții (de exemplu, demiterea ministrului Ecologiei, reprezentantului RM la ONU).
- Tendința de creare a unei imagini pozitive guvernării actuale a devenit mai pronunțată în unele mass-media (Radio Moldova, Moldova 1, NIT, Antena C, *Moldova suverană și Nezașisimaia Moldova*). Materialele de la Pro TV, EU TV, Vocea Basarabiei, *Timpul de dimineață*, *Jurnal de Chișinău*, *Ziarul de gardă* și *SP* au reflectat evenimentele care prezintă guvernarea actuală în lumină negativă și neutră.
- Numărul jurnaliștilor care au dezvoltat subiectele, oferind mai multe detalii publicului decât informațiile culese la evenimente, rămâne în continuare mic. Jurnaliștii continuă să se limiteze la mediatizarea declarațiilor făcute pe tema corupției de către autorități, reprezentanții instituțiilor internaționale sau experții naționali, iar în cazul acuzațiilor de corupție, principala sursă rămâne persoana care lansează acuzațiile.
- În general, abundența materialelor privind acuzațiile de corupție nedovedite, faptul că în vizorul presei nimeresc mai mult funcționari de rang mic, numărul mic de investigații jurnalistice în mass-media din RM denotă o implicare superficială a acestora în procesul de supraveghere a activității guvernării.

Recomandări

- În calitatea lor de formatori ai opiniei publice, mass-media ar trebui să conștientizeze responsabilitatea socială ce le revine și să se implice mai activ, prin mijloacele sale specifice, în lupta cu corupția, inclusiv în investigarea și elucidarea cazurilor de corupție, în organizarea dezbaterilor periodice, talk-show-uri la tema luptei cu corupția, cu invitarea reprezentanților opoziției și ai societății civile etc.
- Jurnaliștii ar trebui să dedice mai mult timp documentării și investigațiilor și să nu se limiteze la prezentarea acuzațiilor aduse anumitor funcționari sau persoane. Prezentând doar informație din surse oficiale, fără a face eforturi de a adăuga detalii și context, jurnaliștii nu își îndeplinesc obligația de a oferi publicului diverse puncte de vedere într-o problemă sau alta.
- Jurnaliștii ar trebui să respecte cu strictețe codul principiilor de etică profesională privind echidistanța și echilibrul știrilor; obținerea opiniei celui acuzat sau a avocatului acestuia trebuie să devină o regulă obligatorie pentru jurnaliști.
- Pe lângă știri de ultimă oră, jurnaliștii ar trebui să vină cu mai multe materiale follow up, adică să continue abordarea unor subiecte anterioare în vederea unei mai bune reflectări a corupției și a unei mai bune înțelegeri a subiectului de către public.
- Mass-media ar trebuie să susțină mai activ programele anticorupție ale guvernului și ale organizațiilor neguvernamentale, prin promovarea intensă a activităților realizate și prin consolidarea informațională a climatului anticorupțional din societate.
- Posturile publice, Moldova 1 și Radio Moldova trebuie să servească interesele publicului contribuabil, și nu a partidului de guvernământ. Prin urmare, jurnaliștii de la aceste instituții sunt încurajați să folosească mai multe surse de informare, să organizeze mai multe emisiuni, talk-show-uri, linii fierbinți, programe de analiză, alte genuri pentru asigurarea unui pluralism de opinie întru deservirea interesului public.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

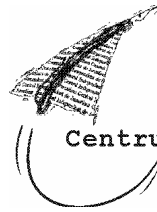

**MILLENNIUM
CHALLENGE
CORPORATION**
REDUCING POVERTY THROUGH GROWTH

Academy for Educational Development

Strengthening Civil Society Monitoring Capacity in Moldova

Centrul Independent de Jurnalism

Reflectarea fenomenului corupției în mass-media

Anexă

Metodologia de monitorizare

Programul Consolidarea Capacității de Monitorizare a Societății Civile din Moldova (CCMSCM) este finanțat de Guvernul SUA prin intermediul Corporației Provocările Mileniului și administrat de Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). CCMSCM este implementat de Academia pentru Dezvoltare Educațională (AED), o organizație americană, cu suportul tehnic din partea Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale (IREX).

Scopul proiectului: monitorizarea mass-media și informarea publicului referitor la modul în care mass-media reflectă subiectele privind corupția și combaterea acestui fenomen.

Monitorizarea urmărește următoarele obiective:

- de a evalua profunzimea reflectării corupției și programelor strategice de combatere a acesteia;
- de a evalua abilitatea mass-media de a aborda subiectele relevante profesionist și de a evalua comportamentul mass-media în cazul în care în activități corupte sunt implicați politicieni.
- de a încuraja jurnaliștii, redactorii și proprietarii mass-media să reflecte tematica dată și să respecte standardele unui jurnalism echidistant.

Perioada de monitorizare: Octombrie 2007 – Noiembrie 2008.

Criteriile de selectare a mass-media monitorizate:

- Forma de proprietate – publice și private
- Aria de acoperire – naționale și locale
- Limba – română și rusă
- Impactul – tirajul și auditoriul

Mass-media monitorizate: Pentru analiza au fost selectate opt ziare, patru posturi de televiziune și trei posturi de radio.

Ziare

Timpul de dimineață (Timpul) — apare în limba română de cinci ori pe săptămână; privat; distribuie națională, cu un tiraj săptămânal de 40 000 exemplare

Moldova suverană (MS) — apare în limba română de patru ori pe săptămână; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 19 544 exemplare

Nezavisimaia Moldova (NM) — apare în limba rusă de patru ori pe săptămână; privat; distribuie națională, cu un tiraj săptămânal de 18 613 exemplare

Jurnal de Chișinău (JC) — apare în limba română de trei ori pe săptămână; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 27 200 exemplare

Novoe vremea (NV) — apare în limba rusă, săptămânal; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 10 000 exemplare

Ziarul de gardă (ZG) — apare în limba română; săptămânal; privat; distribuie națională; cu un tiraj săptămânal de 5,000 exemplare

Vesti Gagauzii (VG) — apare în limba rusă; săptămânal finanțat de stat; distribuie regională; cu un tiraj de 4 500 de exemplare

SP — apare în limba rusă; săptămânal privat, distribuie regională; tirajul — 8 000 exemplare².

Posturi TV

Moldova 1 (M1) — post public cu acoperire națională; emite în română și rusă

NIT — post privat cu acoperire națională; emite în rusă și română

Euro TV — post privat cu acoperire regională; emite în română

Pro TV — post privat cu acoperire regională; emite în română și rusă

Posturi Radio

Radio Moldova — post public cu acoperire națională; emite în română și rusă

Antena C — post privat cu acoperire națională; emite în română și rusă

Vocea Basarabiei (VB) — post privat cu acoperire regională; emite în română

Cadrul metodologic/Unitatea de analiză:

Metodologia monitorizării a fost elaborată de o echipă de experți ai Centrului Independent de Jurnalism și Asociației Presei Independente, asistați de consultantul Asociației MEMO 98 din Slovacia. Metodologia se bazează pe utilizarea atât a indicatorilor cantitativi, cum ar fi frecvența și

² Tirajele ziarelor, conform datelor din luna noiembrie 2007

durata afectată materialelor relevante, numărul subiecților și surselor știrilor și apartenența acestora etc., cât și a indicatorilor calitativi - imparțialitatea mas media monitorizate în reflectarea evenimentelor legate de corupție, corectitudinea și echilibrul știrilor, profunzimea materialelor de investigație etc.

Presa electronică: sunt analizate toate buletinele de știri și emisiunile de opinie din primetime în orele serii (19:00-23:00 –TV, și 18:00-24:00 - radio).

Presa scrisă: sunt analizate toate materialele ce reflectă aspecte ale corupției în diferite departamente și agenții guvernamentale, publice și private, gestionarea incorectă a fondurilor publice, precum și materiale privind măsurile anticorupție întreprinse de actorii guvernamentali, politici și nonguvernamentali.

Sunt identificate și măsurate următoarele categorii:

Poziționare:

Ziare: numărul paginii

TV/radio: numărul de ordine în buletinele de știri

Genul:

Presa scrisă:

- Știri
- Analize
- Editoriale/opinii
- Materiale de investigație
- Interviuuri
- Vox populi

Presa electronică

- Știri
- Emisiuni de actualitate
- Vox populi

Tipul:

Știre de ultimă oră

Follow up

Mărima (cm²/secunde):

Este măsurată suprafața/volumul întregului material, inclusiv titlurile și fotografiile. În materialele cu accent secundar este măsurată mărimea/volumul legat direct de corupție.

Tema:

Corupția în general – materiale ce abordează subiectul corupției la modul general;

Cazuri concrete de corupție - materiale ce reflecta cazuri specifice de corupție ce vizează funcționari publici, politicieni etc.;

Strategii anticorupție – materiale privind măsurile întreprinse de diverși actori, inclusiv guvernul și ONG-uri pentru a combate corupția;

Gestionarea incorectă a fondurilor publice - materiale despre cazuri concrete în care fondurile publice sunt gestionate inadecvat;

Afirmații/acuzații de corupție la adresa funcționarilor – lansate de diferite persoane, inclusiv jurnaliști.

Subiecți: Persoane/instituții implicate în activități corupte, în implementarea măsurilor anticorupție sau fiind responsabile de gestionarea incorectă a fondurilor publice.

- Administrația publică centrală, inclusiv Președinția, Parlamentul, ministerele, etc.

- Administrația publică locală
- Politicieni reprezentând partidul de guvernământ
- Politicieni reprezentând alte partide/parlamentari independenți
- Poliția/Armata/Securitatea/CCCEC
- Procuratura
- Judecătorii, avocații
- Legislația
- Vama
- Business
- Sectorul educației
- Sectorul ocrotirii sănătății
- Mass-media
- Cetățeni
- ONG-uri
- Organizații internaționale
- Alte

Surse: Persoane/instituții care sunt citate direct sau indirect de către mass-media monitorizate.

Tonalitatea reflectării principalilor actori

- Pozitivă (actorul principal apare în lumină negativă, indiferent de conținutul materialului)
- Neutră (actorul principal nu apare nici în lumină negativă, nici în lumină pozitivă)
- Negativă (actorul principal apare în lumină negativă, indiferent de conținutul materialului)

Accentul:

Primar – materialul abordează un eveniment legat direct de corupție.

Secundar – materialul tratează un alt subiect, la corupție făcându-se referire printre altele.

Doar menționat

Apartenența

- Material propriu
- Material preluat din alte mass-media

Separarea faptelor de opinie

Separat - autorul descrie faptele neutru, fără a lăsa se întrezărească opinia personală față de evenimentul descris;

Neseparat – pe lângă descrierea faptelor, autorul include în material anumite aprecieri, părerea personală vizavi de evenimentul/personajele descrise.

Corectitudinea

Materialele controversate solicită citarea a cel puțin două surse; astfel, jurnalistul poate fi sigur că reflectarea este corectă.

- Este citată o singură parte în conflict
- Sunt citate ambele părți
- Este citată o singură parte, însă autorul menționează că a încercat să găsească a doua parte care a refuzat să răspundă sau nu a fost de găsit.

Echilibrul materialelor

Un material este echilibrat atunci când ambele surse beneficiază de spațiu aproximativ egal pentru a-și expune opinia.

- Ambelor părți le este alocat aproximativ același spațiu

- Unei părți i se alocă mult mai mult spațiu decât alteia.

Implicarea mass-media în inițierea și investigarea unui caz de corupție

- Mass-media citează doar surse oficiale fără a oferi detalii privind cazurile de corupție
- Pe lângă sursele oficiale, mass-media citează și alte surse oficiale oferind detalii privind cazurile de corupție

GLOSAR:

Corupție (potrivit Legii RM privind combaterea și prevenirea corupției):

“Solicitarea, pretinderea, oferirea, transmiterea, darea sau acceptarea, direct sau indirect, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit ori promisiunea unor astfel de avantaje, pentru sine sau pentru altă persoană, ceea ce afectează exercitarea normală a unei funcții în sectorul public sau privat”;

Știri

Misiunea știriștilor este de a reflecta, asemenea unei oglinzi întoarse spre public, informația așa cum emană aceasta de la surse. Cine, Ce, Unde, Când și Cum sunt întrebările la care jurnaliștii, sub presiunea timpului, reușesc să formuleze un răspuns.

Analize

Abordarea ceva mai profundă a unui fenomen, nu neapărat eveniment la “zi”. Jurnalistul privește un subiect în profunzime, îl tratează din mai multe unghiuri, unele inedite, și îl abordează exhaustiv. Se sprijină pe mai multe surse și urmărește să afle răspuns la întrebarea pe care a formulat-o inițial. Deosebirea între analiză și ancheta reportericească e că în cazul analizelor temele abordate sunt la îndemâna oricui are intuiție și răbdare să facă anumite conexiuni, iar sursele sunt de obicei publice.

Anchete reportericești

Jurnalismul de investigație satisface patru mari cerințe:

1. este rezultatul inițiativei proprii a ziaristului, care în baza documentării personale, oferă o perspectivă susținută cu probe asupra unui subiect.
2. subiectul este de mare interes public, iar abordarea gazetarului merge de la dezvăluirea cazurilor concrete până la conexiuni care să denunțe un fenomen.
3. vizează curențe din viața comunității - corupție, abuzuri, erori ale sistemului social, administrativ, etc.
4. abordează întotdeauna chestiuni pe care autoritățile, instituțiile sau persoanele interesate se străduiesc să le ascundă publicului. Din acest punct de vedere, ziaristul de investigație oferă întotdeauna o versiune opusă celei oficiale.